

สารนิพนธ์สมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การศึกษาสภาวะการผลิตกล้วยไม้และการตลาดกล้วยไม้ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ปีการผลิต 2538/39

A Study on Production and Marketing of Orchid
in Ampher Sriracha Changwat Chonburi 1995-96

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

ป.พ.

พ.ศ. 2539

๐๙๔๖ก

2540

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน ๑๗๑๘๑

รับเดือนปี ๑๗๑๘๑

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยขึ้นอยู่กับฤดูกาลและ พันธุ์กล้วยไม้ ในฤดูที่ปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดมากราคาดจะต่ำลง และในฤดูที่ปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดน้อยราคาดจะสูงขึ้น ส่วนปัญหาทางการผลิตได้แก่ ปัญหา โรคและแมลงศัตรูพืช ซึ่งจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหากไม่มีการป้องกันและกำจัดอย่างถูกวิธี ปัญหาทางด้านการตลาด ได้แก่ปัญหาปริมาณผลผลิตที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการโดยเฉพาะในช่วงเทศกาล ปัญหาการขนส่งดอกกล้วยไม้ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น และปัญหาความไม่แน่นอน ในการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาด้านการผลิตและการตลาด สามารถทำได้โดยสร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกร โดยมีการรวมกลุ่มกันช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นจะเหมือนกันในทุกปี ควรมีการร่วมมือกับทางราชการ เช่น เกษตรอำเภอ ศรีราชา โดยการเข้าไปขอคำปรึกษาเรื่องการเพาะปลูก และทางราชการเองควรหันมาดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนหาทางพัฒนาคุณภาพดอกกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชา สนับสนุนเรื่องการขนส่ง เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กล้วยไม้ศรีราชา และช่วยเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยาม

ปัญหาพิเศษนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาของ อาจารย์เสาวคนธ์ เลือดกาญจนะ อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ รองศาสตราจารย์อมรศรี ดันพิพัฒน์ กรรมการปัญหาพิเศษ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จด้วยดีและขอขอบคุณ คุณชาติรี บุนนาค ผู้ให้คำปรึกษาและข้อมูลในการเขียน

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนด้าน ทุนทรัพย์ อาจารย์ปราโมทย์ วาดเขียน ที่กรุณาให้ใช้เครื่องพิมพ์ คุณสรวิญญา ภูเกิดพิมพ์ ผู้ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา คุณบัณฑิต ปั้นประไพ และน้องรุ่ง ผู้รับฟัง ปัญหาอย่างอดทนตลอดมา ทำให้การเรียนเรียงปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

แหวดาว วรเวชปรีชา

10 พฤศจิกายน 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์	3
การตรวจเอกสาร	3
วิธีการศึกษา	8
บทที่ 2 สภาวะการผลิตกล้วยไม้ในเขตอำเภอศรีราชา	9
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของกล้วยไม้	9
พันธุ์กล้วยไม้ที่ปลูกในอำเภอศรีราชา	11
การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ศรีราชา	15
ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต	20
การปฏิบัติต่อดอกกล้วยไม้หลังการตัดดอก	26
ปริมาณการผลิต	27
ปัญหาการผลิต	29
บทที่ 3 สภาวะการตลาดกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในศรีราชา	33
วิธีการตลาด	33
ตลาดท้องถิ่น	33
ตลาดโรงแรม	33
ตลาดต่างประเทศ	35
ปัญหาทางด้านการตลาดของกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชา	36
เอกสารอ้างอิง	38

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ปริมาณเกลือแร่ ค่า electrical conductance และ คุณภาพน้ำ	22
2	ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์ม็อคโคร่า ปริมาณการเพาะปลูก โดยเฉลี่ย 8,000 ต้นต่อไร่ ที่ผลิตได้ในอำเภอสรีราชา	28
3	ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์โกลเด็นชาวเวอร์ ปริมาณการเพาะปลูก โดยเฉลี่ย 15,000 ต้นต่อไร่ ที่ผลิตได้ในอำเภอสรีราชา	28
4	ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์แม็กกี้วิคัลเลอร์ ปริมาณการเพาะปลูก โดยเฉลี่ย 8,000 ต้นต่อไร่ ที่ผลิตได้ในอำเภอสรีราชา	28
5	ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์แอนนิแบ็ค ปริมาณการเพาะปลูก โดยเฉลี่ย 12,000 ต้นต่อไร่ ที่ผลิตได้ในอำเภอสรีราชา	29
6	ราคาดอกกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในอำเภอสรีราชา จำหน่ายในตลาดท้องถิ่น	35
7	ราคาดอกกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในอำเภอสรีราชา จำหน่ายในตลาดโรงแรม	36
8	ราคาดอกกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในอำเภอสรีราชา จำหน่ายให้แก่บริษัทผู้ส่งออก	36

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ลักษณะดอกกล้วยไม้พันธุ์ม็อคโคร่าสีชมพู	12
2	ลักษณะดอกกล้วยไม้พันธุ์โกลเดินชาวเวอร์	13
3	ลักษณะดอกกล้วยไม้พันธุ์แม็กกีวีไคคัลเลอร์	14
4	ลักษณะดอกกล้วยไม้พันธุ์เอ็นนิแบ็ค	14
5	การเพาะปลูกกล้วยไม้ในระยะไม่วาง พันธุ์ม็อคโคร่า	15
6	การเพาะปลูกในระยะต้นกล้าของพันธุ์เอ็นนิแบ็ค	17
7	กล้วยไม้ในระยะการออกดอกพันธุ์เอ็นนิแบ็ค	18
8	กล้วยไม้ในระยะการออกดอกพันธุ์ม็อคโคร่าสีชมพู	19
9	การเพาะปลูกกล้วยไม้พันธุ์โกลเดินชาวเวอร์ในระยะออกดอก	20
10	ระบบการให้น้ำแบบหัวฉีดสปริงเกอร์	23
11	การให้น้ำโดยใช้ระบบสายยางฉีดน้ำให้เป็นฝอย	24
12	วิธีการตลาดดอกกล้วยไม้ที่ผลิตในอำเภอศรีราชา	34

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

กล้วยไม้เป็นพืชวงศ์ใหญ่ใบเลี้ยงเดี่ยวอยู่ในวงศ์ออร์คิดซีอี (Orchidaceae) มีขอบเขตครอบคลุมพืชไว้หลายร้อยสกุล จึงทำให้เกิดความแตกต่างภายในวงศ์อย่างกว้างขวาง พืชทั่วไปในวงศ์นี้มีลักษณะเด่นที่เป็นข้อ (node) บริเวณเหนือข้อและติดอยู่กับข้อจะมีตา ซึ่งตานี้อาจเจริญเป็นหน่ออ่อน กิ่งอ่อน หรือช่อดอก หรือส่วนที่เป็นข้อนี้ อาจจะมีใบและกาบใบระหว่างข้อแต่ละข้อ เรียกว่า ปล้อง (internode) ส่วนของใบมีเส้นใบขนานกันตามความยาวของใบ ในปัจจุบันวิชาการทางด้านพันธุศาสตร์ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนากล้วยไม้ตัดดอก โดยได้มีการพัฒนาบุคลากรในสาขาพันธุศาสตร์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผสมพันธุ์กล้วยไม้ มุ่งเน้นประโยชน์ในด้านการใช้ตัดดอก และมีการพัฒนาให้มีหลายรูปแบบของพันธุ์ไม้ดอก เพื่อให้สอดคล้องกับตลาดและขยายการแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศ

การเลี้ยงกล้วยไม้ในปัจจุบันนี้มีประโยชน์อยู่สองทาง คือ การเลี้ยงกล้วยไม้เพื่อเป็นงานอดิเรก อีกทางหนึ่งเพื่อเป็นประโยชน์ในทางการค้า แนวทางนี้ยังจำแนกออกได้เป็น 2 รูปแบบคือการค้าต้น และการค้าดอก การผลิตและการค้าต้นกล้วยไม้จะทำการจำหน่ายไปสู่ตลาดในวงการผู้เลี้ยงเป็นงานอดิเรก หรือผู้ผลิตที่มีเนิสเซอร์รี่ (nursery) ที่เลี้ยงกล้วยไม้จากผู้ผลิตและค้าต้นมาเลี้ยงและส่งจำหน่ายต่อไป ส่วนการผลิตและการค้าดอกกล้วยไม้นั้น อยู่บนหลักการของตลาดที่มีลักษณะเป็นตลาดของดอกไม้ทั่วไป นั่นก็คือผู้ซื้อดอกกล้วยไม้ไม่เลือกว่าจะเป็นผู้ที่สนใจปลูกกล้วยไม้หรือไม่ เมื่อต้องการใช้ประโยชน์จากดอกกล้วยไม้ก็จะหาซื้อตามรสนิยมและความคิดความต้องการในขณะนั้น ดังนั้นการผลิตและการค้ากล้วยไม้ตัดดอกจึงมีลักษณะเป็นธุรกิจมากกว่าการค้าต้นกล้วยไม้

ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการสำรวจในอดีตได้มีรายงานผู้ปลูกกล้วยไม้ป่าอยู่ในแหล่งกำเนิดธรรมชาติประมาณไม่น้อยกว่า 1,000 ชนิด (มาลินี , 2530) สภาวะแวดล้อมธรรมชาติของประเทศไทยโดยทั่ว ๆ ไปเป็นเมืองร้อนและมีความเหมาะสมแก่การเลี้ยงกล้วยไม้อย่างกว้างขวาง จึงช่วยให้การเลี้ยงกล้วยไม้ในประเทศไทยมีความสะดวก และมีต้นทุนค่าสิริราชาเป็นอำเภอใหญ่แห่งหนึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรีมีความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุดมสมบูรณ์พร้อมไปแทบทุกด้านพื้นที่ส่วนใหญ่ของศรีราชาถูกนำไปผลิตไม้ผลที่ขึ้นชื่อหลายชนิด เช่น สับปะรด ขนุน กระท้อน มะม่วง และ มะพร้าวพันธุ์น้ำหอม เป็นต้น นอกจากการปลูกไม้ผลประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีแล้ว ปรากฏว่าได้มีการปลูกกล้วยไม้ ซึ่งเป็นไม้ดอกไม้ประดับส่งไปจำหน่ายทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศพื้นที่การปลูกกล้วยไม้ศรีราชาครอบคลุมอยู่ใน 3 ตำบล คือ ตำบลบึง ตำบลหนองขาม และตำบลบ่อวิน รวมพื้นที่การปลูกกล้วยไม้ที่อำเภอศรีราชา ทั้งหมดมีประมาณ 25 ไร่เศษ มีผู้ดำเนินธุรกิจปลูกกล้วยไม้มากกว่า 12 รายด้วยกัน พันธุ์กล้วยไม้ที่นิยมปลูกได้แก่ พันธุ์แอนนิแบ็ค พันธุ์ม็อคโคร่า พันธุ์ออซีเดียม ชาวเกษตรกรในบริเวณนี้เริ่มทำการปลูกมาได้ประมาณ 5 ปีแล้วซึ่งในอดีต ทำสวนทำไร่ แต่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการปลูกพืชไร่ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและเนื้อที่ทำการเกษตรลดลงจึงหันมาดำเนินธุรกิจปลูกกล้วยไม้แทน และประสบผลสำเร็จ มีรายได้ดี ใช้แรงงานในการเพาะปลูกน้อยลงปัจจุบันเกษตรกรดำเนินธุรกิจปลูกกล้วยไม้ในศรีราชา มีรายได้เดือนละ 20,000 กว่าบาท (เคลินิวส์ , 2539) ซึ่งได้จากการตัดดอกขายและจำหน่ายหน่อพันธุ์ในแต่ละเดือนเมื่อหักค่าใช้จ่ายร้อยละ 20 ของรายได้เป็นค่ายา ค่าปุ๋ย และค่าแรงงานแล้วที่เหลือก็จะเป็นรายได้เพียงพอดังนั้นจะเห็นได้ว่าธุรกิจปลูกกล้วยไม้กำลังมีอนาคตทางการตลาดอย่างสดใส

จากความสำคัญและประโยชน์ของการปลูกกล้วยไม้ จึงเป็นมูลเหตุให้ศึกษาสถานะการผลิตและการตลาดกล้วยไม้ และเลือกที่จะศึกษาในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสถานะทั่วไปในการผลิตกล้วยไม้ ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาถึงสถานะการตลาดกล้วยไม้ที่ผลิต ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหา และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการผลิต และการตลาดกล้วยไม้ ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปในการผลิตกล้วยไม้ ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. ทำให้ทราบถึงสถานะการตลาดกล้วยไม้ที่ผลิตในอำเภอศรีราชาจังหวัดชลบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหาทางด้านการผลิต และการตลาดกล้วยไม้ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการผลิต และการตลาดกล้วยไม้ในเขตอำเภอศรีราชาจังหวัดชลบุรี ได้แก่ สภาพทั่วไปในการผลิตกล้วยไม้ พันธุ์กล้วยไม้ที่ปลูกในอำเภอศรีราชาการดูแลรักษา การจัดจำหน่ายดอกกล้วยไม้ ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดตลอดจนข้อเสนอแนะ โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกกล้วยไม้ในการตลาดของกล้วยไม้ที่ผลิตได้มีความแน่นอน ที่ปรึกษากลุ่มเกษตรกร ผู้เพาะกล้วยไม้และเกษตรกรอำเภอศรีราชา รวมถึงผู้จัดจำหน่ายกล้วยไม้อำเภอศรีราชา

นิยามศัพท์

กล้วยไม้ศรีราชา หมายถึง กล้วยไม้ที่เพาะเลี้ยงในเขตอำเภอศรีราชา โดยเฉพาะที่ตำบลบึง ตำบลหนองขาม และตำบลบ่อวิน

เนิสเซอร์รี่กล้วยไม้ (Orchid Nursery) หมายถึง สถานที่เพาะกล้าบำรุงพันธุ์กล้วยไม้ อนุบาลกล้วยไม้ในระยะเริ่มต้น เมื่อกล้วยไม้แข็งแรงแล้วจึงนำไปปลูกหรือบำรุงพันธุ์ต่อไป

กล้วยไม้ตัดดอก หมายถึง พันธุ์กล้วยไม้ที่เพาะเลี้ยงเพื่อการตัดดอกไปจำหน่ายลักษณะของพันธุ์ คือ เป็นพันธุ์ที่ให้ดอกสูงดอกมีลักษณะคงทนและสวยงามเช่นกล้วยไม้ในสกุลหวายซึ่งเป็นสกุลใหญ่และได้รับการผสมพันธุ์จนมีหลายหลากสี เป็นต้น

การตรวจเอกสาร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2529) ได้เผยแพร่บทความในหนังสือ “คู่มือการผลิตกล้วยไม้เพื่อการส่งออก” สรุปได้ว่า การค้ากล้วยไม้ในประเทศไทยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การค้าดอก และการค้าต้น ซึ่งการค้าดอกสามารถแบ่งตลาดเป็น ตลาดในประเทศ ได้แก่ ตลาดขายส่งและตลาดขายปลีก ผู้ขายปลีกนั้นมีทั้งไปซื้อดอกกล้วยไม้เองที่ตลาดปากคลองตลาด เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และชาวสวนนำไปขายให้ที่ร้าน ส่วนตลาดต่างประเทศนั้นผู้รับซื้อดอกเป็นบริษัทที่ส่งออกดอกกล้วยไม้ ไปจำหน่ายต่างประเทศ ปกติแล้วราคาดอกกล้วยไม้ในตลาดต่างประเทศจะสูงกว่าตลาดในประเทศ แต่ดอกกล้วยไม้ที่ส่งออกจะต้องคัดเป็นพิเศษ ราคาดอกกล้วยไม้ชนิดใหม่ๆที่ตลาดนิยม จะมีราคาสูงกว่าดอกกล้วยไม้ที่มีมานานและคนเริ่มเบื่อดีงั้น การผลิตพันธุ์ใหม่ จึงจำเป็นต้องทำขึ้นเรื่อยๆ สำหรับการค้าต้นนั้นมีตลาดในประเทศซึ่งเป็นการขายต้นกล้วยไม้สำหรับตัดดอกหรือเพื่อขยายพันธุ์แก่ผู้ตัดดอกรายอื่นๆ โดยขายที่สวนไม้เองหรือที่ตลาด อ.ต.ก. ตลาดสวนจตุจักรในวัน เสาร์-อาทิตย์ และตลาดเทเวศน์ ส่วนตลาดต่างประเทศ จะมีบริษัทส่งออกเป็นผู้ส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศทั่วโลก

กระทรวงพาณิชย์ (2531) ได้เผยแพร่บทความในหนังสือ “กล้วยไม้” สรุปได้ว่า ตลาดปากคลองตลาดเป็นแหล่งค้าส่งดอกกล้วยไม้สำคัญที่สุดของประเทศดอกกล้วยไม้ที่จำหน่ายในตลาดขายส่งนี้ ส่วนใหญ่มาจากแหล่งปลูกในเขตบางแค หนองแขม ดลิ่งชันและสามพราน วิธีการรับซื้อนั้น ผู้ขายส่งในตลาดปากคลองตลาดจะรับซื้อดอกกล้วยไม้อยู่ที่ตลาด โดยเกษตรกรหรือพ่อค้าคนกลางจะนำดอกกล้วยไม้ไปส่งให้ทุกเช้า เวลาที่ทำการซื้อขาย คือตอนเช้ามีระหว่างเวลา 03.00-06.00 น. และในเวลากลางคืนระหว่างเวลา 20.00-23.00 น. การขนส่งกล้วยไม้ไปยังตลาดปากคลองตลาด ส่วนใหญ่จะบรรทุกโดยรถกระบะ รถสองแถว หรือเรือ การชำระเงิน ส่วนใหญ่เกษตรกรจะได้รับเงินสดทันทีเมื่อขายให้กับแผงที่ตลาด

ครรรชิต ธรรมศิริ (2533ก) ได้เขียนบทความเรื่อง “เทคนิคการเลี้ยงกล้วยไม้ในปัจจุบัน” สรุปว่า กล้วยไม้ เป็นไม้ตัดดอกที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยดังจะเห็นได้จากมูลค่าการส่งออกดอกและต้นกล้วยไม้เมื่อปี 2532 มีมูลค่ามากกว่า 500 ล้านบาท นอกจากนี้จำนวนพื้นที่ปลูกเลี้ยงและจำนวนผู้เลี้ยงได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 15,000 ไร่และ 4,000 รายตามลำดับ เพิ่มผลผลิตและคุณภาพ และมีการผสมเกสร บันทึกลงกล้วยไม้ เลี้ยงต้นจนกระทั่งให้ดอก ตัดดอก บรรจุหีบห่อและส่งออก การขยายพันธุ์ทำได้โดย วิธีที่ 1 การขยายพันธุ์โดยการเลี้ยงเนื้อเยื่อ หรือเรียกทั่วไปว่า “การปั่นตา” วิธีนี้จะทำให้ได้ต้นเป็นจำนวนมากในระยะอันสั้น ทำให้สามารถขยายพื้นที่ปลูกได้อย่างรวดเร็ว ต้นที่ได้จากการปั่นตาจะเหมือนต้นเดิม จาก 1 หน่อ จะได้ถึง 1 หมั่นต้น ภายในระยะเวลา 1-2 ปี แต่การปั่นตาจะใช้ต้นทุนสูง และต้องมีความรู้พอสมควร วิธีที่ 2 การขยายพันธุ์แบบไม่ใช้เพศ โดยการตัดแยกก็ยังมีอยู่สำหรับพันธุ์การค้า และไม่ใช่พันธุ์การค้าที่ไม่สามารถขยายพันธุ์ โดยอาศัยการปั่นตาได้ ส่วนวิธีที่ 3 ได้แก่การขยายพันธุ์แบบใช้เพศหรือการผสมเกสรช่วยให้ได้ต้นจำนวนมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่ต้นที่ได้อาจจะไม่เหมือนเดิม โดยมีการกระจายของลักษณะต่าง ๆ ออกไปตามหลักพันธุศาสตร์ ซึ่งก็สามารถนำไปใช้ในการคัดเลือกต้น

ครรชิต ธรรมศิริ (2533ข) ได้เขียนบทความเรื่อง “กล้วยไม้ไทยที่สถานีทดลองพืชสวนบางกอกน้อย” ได้สรุปไว้ว่าประเทศไทยเป็นแหล่งกำเนิดที่สำคัญของกล้วยไม้เขตร้อนมากมายหลายสกุลกว่า 900 ชนิด กล้วยไม้แต่ละชนิดมีอุปนิสัยในการเจริญเติบโตในสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกันของประเทศไทย เช่น เจริญได้ดีในอากาศเย็น ตามกิ่งไม้และยอดไม้ มีลักษณะแปลกและสวยงาม โดดเด่นเฉพาะตัว กล้วยไม้ไทยหลายชนิดปลูกเลี้ยงง่าย มีอายุยืนให้ดอกบานอยู่บนต้นได้นานพอสมควร ลักษณะกล้วยไม้เช่นนี้เหมาะสมที่จะนำมาปลูกเลี้ยงเพื่อดูสวยงามผลิตเมล็ด และเป็นงานอดิเรก ซึ่งจะช่วยบรรเทาโรคเครียดในปัจจุบัน อันมีสาเหตุมาจากปัญหาเศรษฐกิจ การงานหรือสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่แออัด และเต็มไปด้วยมลภาวะหลายอย่าง นอกจากนี้กล้วยไม้ไทยบางชนิดสามารถนำมาปลูกเลี้ยงและขยายพันธุ์เป็นการค้า หรือนำมาเป็นพ่อแม่พันธุ์เพื่อสร้างพันธุ์ไม้ตัดดอกหรือไม้กระถาง ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เช่น สกุลเข็ม สกุลช้าง และสกุลแวนด้า เป็นต้น เท่าที่กล่าวมานี้จะเห็นว่ากล้วยไม้ไทยเป็นมรดกล้ำค่าอีกอย่างหนึ่งของประเทศ ที่สมควรจะรักษาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ชื่นชมต่อไป แต่ในสภาพปัจจุบันกล้วยไม้ไทยที่อยู่ในป่าหลายชนิดซึ่งยังไม่ได้นำมาปลูกเลี้ยงได้ลดจำนวนลงไปอย่างมาก โดยมีสาเหตุมาจาก การทำลายป่า มลภาวะ สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป และการนำเอาต้นกล้วยไม้ออกจากป่าเพื่อการค้าที่สถานีทดลองพืชสวนบางกอกน้อยได้รวบรวมและศึกษาพันธุ์กล้วยไม้ไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์กล้วยไม้ไทย ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ และการจำแนกหมวดหมู่กล้วยไม้

วิจิต สุวรรณบริษา (2534) ได้เขียนเรื่อง “กล้วยไม้” สรุปได้ว่า กล้วยไม้เป็นไม้ดอกที่มีความสำคัญ จัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่รายได้เข้าสู่ประเทศปีละประมาณ 500 ล้านบาทในบรรดากกล้วยไม้ที่ส่งออกร้อยละ 92 เป็นกล้วยไม้สกุลหวาย เช่น หวายปอมปาดัวร์ (มาดาม) หวายขาว หวายซีซาร์ ส่วนที่เหลือเป็นกล้วยไม้พันธุ์อื่น เช่น แวนด้า แอสโคแซนด้า อะแวนด้า แบลงปอ อะแรนเธอร่า ออซีเดียม คัทลียา เป็นต้น การที่กล้วยไม้สกุลหวายมีปริมาณส่งออกมากนั้น เนื่องจากเกษตรกรนิยมปลูกกันมากเพราะกล้วยไม้ชนิดนี้เจริญเติบโตค่อนข้างเร็ว สามารถตัดดอกขายได้ภายในระยะเวลาเพียงปีเดียว ทำให้เกษตรกรได้ทุกคืนเร็ว ทั้งเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงเรือนปลูกค้ำอีกด้วย ส่วนกล้วยไม้สกุลอื่นมีการปลูกกันน้อยเนื่องจากระยะเวลาคืนทุนช้าสามารถตัดดอกได้เมื่อปลูกไปแล้ว 2-3 ปี ทั้งการลงทุนในการปลูกเลี้ยงก็สูงกว่ากล้วยไม้สกุลหวาย เพราะไม่สามารถปลูกเป็นแผงได้เช่นเดียวกับไม้สกุล ผู้เริ่มปลูกกล้วยไม้ครั้งแรกในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเทศไทย คือ มร.เฮนรี อาลาบาสเตอร์ (ต้นตระกูล เสวตศิลา) ผู้จัดการพระราชอุทยาน สราญรมย์ได้ส่งกล้วยไม้สกุลกล้วยไม้ จากต่างประเทศมาเลี้ยงเป็นงานอดิเรกใน ปี พ.ศ. 2423 จากนั้นก็แพร่หลายเป็นที่นิยมเลี้ยงกันในหมู่เจ้านายชั้นสูง

กิตติศักดิ์ กীরติยะอังกูร (2534) ได้วิจัยเรื่อง “เครื่องมือสนามสำหรับตรวจไวรัสของกล้วยไม้” สรุปได้ว่า เนื่องจากประเทศไทยมีความพร้อมหลายด้าน เช่น สภาพอากาศที่สามารถเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ได้ตลอดปี ตลอดจนมีการปรับปรุงพันธุ์ด้านสี และรูปทรงของดอกกล้วยไม้อยู่ตลอดเวลา แต่การปลูกกล้วยไม้มีปัญหาหลายอย่างได้รับการแก้ไขด้วยความร่วมมือเอาใจใส่ของเกษตรกรเองและนักวิชาการของทางราชการ ส่วนปัญหาโรคไวรัสของกล้วยไม้ในประเทศไทยนั้นมีมานานแล้วและได้มีการศึกษาวิจัยไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2510 ถึง พ.ศ. 2520 ปัจจุบันหลายหน่วยงานก็ได้พยายามหาวิธีการที่จะควบคุมโรคไวรัสของกล้วยไม้ แต่โรคไวรัสวินิจฉัยค่อนข้างยากจากลักษณะอาการในกล้วยไม้แต่ละพันธุ์แสดงอาการไม่เด่นชัดหรือบางพันธุ์ไม่แสดงอาการใด ๆ และเป็นเรื่องยากที่ผู้เพาะเลี้ยงกล้วยไม้จะควบคุม หรือกำจัดโรคไวรัสกลุ่มอีไลซ่าบรรจูปกรณ์ สารเคมีที่จำเป็น และ แอนติซีรัมรวมของไวรัส 3 ชนิด คือ ซิมปีเดียม โมเสคไวรัส โอคอนโตกอสซิมริงสปอตไวรัส และไวรัสชนิดกลมที่พบบนกล้วยไม้เพื่อลดขั้นตอนที่จะตรวจสอบไวรัสทีละชนิด ถ้าต้นพันธุ์ที่ถูกตรวจสอบมีไวรัสชนิดใดชนิดหนึ่งในสามชนิดนี้อยู่ แอนติซีรัมรวมจะให้ปฏิกิริยาดีเหลืองกับไวรัสทั้งสามชนิดแต่ถ้าต้องการตรวจสอบให้แน่ชัดว่าเป็นไวรัสชนิดใดแน่ กลุ่มงานไวรัสวิทยาที่มีแอนติซีรัมเฉพาะอย่างไว้ตรวจสอบ อีไลซ่าเทคนิค เป็นวิธีการที่ปรับปรุงใหม่ ดัดแปลงจากวิธีดั้งเดิมลดข้อยุ่งยากไปได้มากทำให้ง่ายที่จะนำไปปฏิบัติ ลดค่าใช้จ่าย สามารถนำไปใช้ตรวจสอบไวรัสในแปลงปลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดเวลาทดสอบได้ 3-4 เท่า ทราบผลการทดสอบในเวลา 4-5 ชั่วโมง

ระพี สาคริก (2535) ได้เขียนเรื่อง “กล้วยไม้รองเท้านารี” สรุปได้ว่า ช่วงระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมาวงการกล้วยไม้ยังมีกรอบจำกัดอยู่ภายในรากฐาน ของกลุ่มบุคคลซึ่งมีศบรดาศักดิ์บนพื้นฐานสังคมซึ่งมีการแบ่งชนชั้นที่เด่นชัดมาก คนไทยส่วนมากไม่มีโอกาสรู้จักกล้วยไม้ทั้ง ๆ ที่ในธรรมชาติของประเทศ ซึ่งเป็นท้องถิ่นเป็นแหล่งกำเนิดกล้วยไม้ที่น่าสนใจประมาณได้ถึง 1,000 ชนิดแต่คนกลุ่มเล็ก ๆ ที่เล่นกล้วยไม้ก็นำเอามาใช้เป็นเครื่องมือแบ่งแยกชนชั้นด้วยจึงสะท้อนภาพให้ผู้คนซึ่งส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาวะยึดติดกับวัตถุ ได้รับการปลูกฝังค่านิยมว่ากล้วยไม้เป็นของเศรษฐี เป็นของศักดินา เป็นของคนแก่แม้ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวกลับคิดอีกด้านหนึ่งว่า “กล้วยไม้ก็คือกล้วยไม้คนมิใช่หรือที่ทำให้กล้วยไม้กลายเป็นสิ่ง อะไรต่อมิอะไร ดังปรากฏภาพให้เห็นกันได้ในขณะที่นั้น” จึงเริ่มลงมือทำอย่างรู้สึกเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำทายที่จะต่อสู้กับ กระแสซึ่งคนไม่เห็นด้วยขณะนั้นทุนทรัพย์ตนเองก็มีไม่มากนัก แม้ เรือนกล้วยไม้ก็ต้องเก็บเศษไม้ซึ่งคนอื่นเขาทิ้งแล้วมาใช้สร้างในลักษณะที่ไม่สมบูรณ์ มุ่งให้ ร่มเงาบนหลังคาด้วยทางมะพร้าวแห้ง ๆ ซึ่งร่วงหล่นอยู่ใต้โคนต้นอย่างไม่มีใครเหลียวแล ขวดที่ใช้เพาะเมล็ดกล้วยไม้ก็มีเงินซื้อหาพลาสติกจากของฝรั่งทำให้ตัดแปลงขวดซึ่งคนอื่นทิ้งโดยไปขอ ซื่อจากคนขายขวดในราคาถูก ๆ มาใช้งานจนกระทั่งรูปลักษณะขวดได้สืบทอดกันมาจนถึงยอมรับและใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน การค้นคว้าหาวิธีเพาะเมล็ดแบบวิทยาศาสตร์ก็ไม่มีใครสอน ใครบอก ต้องใช้ห้องครัวในบ้านตัดแปลงเป็นห้องปฏิบัติการกว่าจะเพาะเมล็ดแรกให้งอกขึ้นมา เป็นต้น ได้ต้องใช้เวลานานถึง 4 ปีเต็ม แล้วจึงนำออกมาเผยแพร่สู่เพื่อนมนุษย์และบรรดาศิษย์

ทัศนีย์ ขาวะประภาษ (2539) ได้เขียนบทความเรื่อง “มหกรรมกล้วยไม้นานาชาติ ที่เชียงใหม่” สรุปได้ว่า เชียงใหม่เป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ที่มี วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามสืบทอดมายาวนานและ ยังเป็นถิ่นกำเนิดกล้วยไม้ป่าที่มีความสวยงามมีชื่อเสียงหลากหลาย ชนิดมีผู้นำไปปลูกเลี้ยงและพัฒนาสายพันธุ์ใด้งความแปลกตา เป็นที่นิยมแพร่หลายจนได้รับการขนานนามว่าเป็นเมืองแห่งกล้วยไม้งาม ประโยชน์ของกล้วยไม้ยังเอื้ออำนวยถึงการท่องเที่ยว โดยเฉพาะงานกล้วยไม้นานาชาติเกิดขึ้น โดยความร่วมมือระหว่าง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กับสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ฯ สมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทยและกลุ่มผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้จะเป็นการร่วมเฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสสำคัญยิ่งที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ 50 ปี และร่วมงานสมโภช 700 ปีจังหวัดเชียงใหม่ ภายในงานประกอบด้วยการประกวดกล้วยไม้ มากมายหลายพันธุ์ และบริเวณรอบงานก็เต็มไปด้วยการจำหน่ายกล้วยไม้หลากสี นานาพันธุ์ ซึ่งนับวันจะหาได้ยาก ให้ความสวยงามมหัศจรรย์เหล่านี้ ดำรงอยู่กับประเทศไทยไปตราบนานเท่านาน

วิรัช หนูขาว (2539) เขียนบทความ “กล้วยไม้ศรีราชาชื่อนี้กำลังหอมทั้งตลาดใน และต่างประเทศ” ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ สรุปได้ว่า กล้วยไม้ที่มีการปลูกในอำเภอศรีราชาอยู่ในขณะนี้ ได้มีการดำเนินการลงทุนปลูกประมาณ 1 งาน ต่อ 100,000 บาท เมื่อปลูกได้ประมาณ 6 เดือน กล้วยไม้ก็จะเริ่มออกดอก ในแต่ละเดือนจะตัดจำหน่ายได้ถึง 4 ครั้ง ตัดส่งจำหน่ายช่อละ 5-6 บาท ความต้องการนับว่าจะมีมากขึ้น และเมื่อเลี้ยงไปอายุประมาณ 1 ปี ก็สามารถตัดจำหน่ายได้ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกล้วยไม้ ในเขตอำเภอศรีราชาจำนวน 6 รายและที่ปรึกษากลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกล้วยไม้ศรีราชา ตลอดจนเกษตรกรอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยสอบถามเกี่ยวกับการเพาะปลูก การผสมพันธุ์ พันธุ์กล้วยไม้ที่เหมาะสมการดูแลรักษากล้วยไม้ การตลาดกล้วยไม้

ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องวารสารกล้วยไม้ ผลงานของท่านศาสตราจารย์ระพี สาคริก ณ หอสมุดแห่งชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive method) เพื่อการอธิบายลักษณะโดยทั่วไปของการเพาะปลูกกล้วยไม้ ระบบการตลาดและการจัดจำหน่าย โดยใช้ตารางและภาพประกอบการอธิบาย

บทที่ 2

สภาวะการผลิตกล้วยไม้ในเขตอำเภอศรีราชา

กล้วยไม้ที่ทำการเพาะปลูกในอำเภอ ศรีราชา เป็นกล้วยไม้ตัดดอกทั้งหมด ทำรายได้ให้เกษตรกรเป็นอย่างดี ลักษณะที่แตกต่างของกล้วยไม้ที่ปลูกในเขตกรุงเทพมหานคร และ กล้วยไม้ศรีราชา อยู่ที่พันธุ์กล้วยไม้ พันธุ์กล้วยไม้ที่ปลูกในอำเภอศรีราชานั้น ที่นิยมปลูก เป็นพันธุ์ม็อคโคร่า ส่วนที่พันธุ์กล้วยไม้ที่ปลูกในกรุงเทพมหานครและแถบปริมณฑล เป็นกล้วยไม้สกุลหวาย พื้นที่การเพาะปลูกกล้วยไม้ในศรีราชาจะครอบคลุมพื้นที่ใน 3 ตำบล คือ ตำบลบึง ซึ่งมีเกษตรกรทำการเพาะปลูกมากที่สุด และมีการรวมกลุ่มในการจำหน่าย ตำบลบ่อวิน และ ตำบลหนองขาม 2 ตำบลหลังนี้ เป็นการปลูกเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายให้โรงแรมและตลาดต่างประเทศ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของกล้วยไม้

1. ลำต้น กล้วยไม้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะที่พบขึ้นในธรรมชาติ คือ

1. กล้วยไม้ดิน (Terrestrial Orchid) ขึ้นบนพื้นดินที่ปลูกด้วย อินทรีย์วัตถุ ส่วนใหญ่เป็นพวกมีหัว (tuber) อยู่ใต้ดินมักมีการพักตัวของหัว บางชนิดไม่มีใบสีเขียวพบตามป่าดงดิบที่ชื้นและร่มจัด

2. กล้วยไม้อากาศ (Epiphytic Orchid) อยู่ตามต้นไม้ ก้อนหินซึ่งสามารถแบ่งตามลักษณะการเจริญเติบโตได้เป็น 2 ประเภทคือ

ซิมโพเดียล (Sympodial) ลำต้นมีลักษณะเป็นกอ มีส่วนของเหง้า (rhizome) เจริญตามแนวอนแนบไปกับเครื่องปลูก ส่วนที่งอกเพื่อให้ใบได้มีโอกาสรับแสงสว่างทำหน้าที่คล้ายกับใบเรียกว่า “ลำลูกกล้วย” (pseudobulb) เกิดจากตาที่อยู่ส่วนบนของเหง้า เมื่อดำลูกกล้วยเจริญเติบโตจนสุดลำจะให้ดอก หรือช่อดอกที่ปลายลำ ส่วนตาที่โคนลำจะแตกหน่อใหม่ ซึ่งมักจะแตกในฤดูฝน ลำลูกกล้วยนี้ ในแต่ละสกุลจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ลำลูกกล้วยบางสกุลอ้วนป้อม บางสกุลเรียวยาว เช่น สกุลแคทลียา เป็นต้น และหวายบางสกุลก็ไม่มีลำลูกกล้วย เช่น รองเท้านารี

โมนอโพเดียล (Monopodial) ลำข้อมีข้อ (node) ปล้อง (internode) ตาแตกเหนือข้อซึ่งอาจเจริญเป็นดอก (flower) หรือหน่อ (shoot) ก็ได้ ยอดจะเจริญเติบโตขึ้นไปเรื่อยๆ ไม่มีที่สิ้นสุด รากเกิดจากทางด้านข้างของลำต้นที่มีอายุมากพอสมควร กล้วยไม้ประเภท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นี้บางชนิดมีลำต้นสั้น ข้อและปล้องถี่ ใบซ้อนชิดกันมาก เช่น สกุลฟาแลนนอปซิส (Phalaenopsis) ชนิดนี้มีลำต้นยาว ข้อและปล้องห่างใบจึงอยู่ห่างกัน เช่น แผลงปอ

2. ใบ ใบกล้วยไม้แต่ละพันธุ์จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป แต่ละส่วนใหญ่จะมีลักษณะแบน (strop leaf) เช่น สกุลช้าง มีส่วนน้อยที่มีใบลักษณะกลม (terete leaf) เช่น แวนด้า และอีกลักษณะคือ ใบรูปตัววี (semi-terete leaf) เช่น แวนด้าใบแบน นอกจากลักษณะที่กล่าวมาแล้ว ลักษณะใบบางชนิดเป็นใบหนาอวบน้ำ บางชนิดใบจับคล้ายใบหมาก บางชนิดใบเป็นเกร็ดเล็กๆ แต่ไม่ว่าจะเป็นใบชนิดใดก็ตาม จะมีเส้นกลางใบหรือเส้นย่อยๆ ขนานกันตามความยาวของใบซึ่งบางชนิดก็เห็นได้ชัดเจน บางชนิดก็เลือนลางมาก

3. ราก ระบบรากกล้วยไม้สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ระบบรากแบบกล้วยไม้ดิน รากที่เกิดจากส่วนของหัว รากมีขนาด และลักษณะคล้ายพืชหัวอื่นโดยทั่วไป
2. ระบบรากแบบกิ่งกล้วยไม้ดิน รากมีขนาดใหญ่มีจำนวนไม่มากนักเป็นกล้วยไม้ที่ขึ้นตามใบไม้ที่ถมบนหิน หรือในซอกหิน เช่น รองเท้านารี
3. ระบบรากแบบกิ่งกล้วยไม้อากาศ รากมีขนาดเล็กกว่ารากอากาศ แต่มีจำนวนมากกว่า มักชอนไชลงไปในเครื่องปลูก จึงไม่ชอบเครื่องปลูกที่ชื้นแฉะนานเกินไป ระบบรากประเภทนี้ ได้แก่ หวาย แคลเลีย ออซีเดียม
4. ระบบรากแบบกล้วยไม้อากาศ รากมีขนาดใหญ่ ชอบขึ้นออกมาจากกาชณะที่ใช้ปลูก ไม่ชอบเปียกแฉะ ระบบรากประเภทนี้ ได้แก่ ช้าง กุหลาบ เรเนนเธอร่า รากกล้วยไม้ประเภทนี้เมื่อแห้งผิวของรากจะมีสีขาว ผิวของรากที่มีสีขาวนี้ เกิดจากเซลล์ผิวของรากที่ตาย มีลักษณะคล้ายฟองน้ำ สามารถดูดซับน้ำได้เร็ว ทำหน้าที่ดูดน้ำและธาตุได้เร็ว ส่วนที่ดูดซับน้ำได้ เรียกว่า “วีลามัน” (velamen)

4. ช่อดอก ช่อดอกของกล้วยไม้ประเภทโมโนโทเดียม เกิดจากตาซึ่งอยู่เหนือข้อของลำต้น หากลำต้นที่กบหุ้มใบ ช่อดอกจะเจริญแทงผ่านกาบดอกออกมา ส่วนกล้วยไม้ประเภทพิมโทเดียม ช่อดอกอาจเกิดจากตา ซึ่งอยู่ในส่วนต่างๆ ได้หลายส่วน เช่น หวาย จะมีช่อดอกที่สามารถแทงจากข้อซึ่งอยู่ปลายลำตูดกล้วย หรือตามข้อถัดลงมาก็ได้ ช่อดอกของแต่ละสกุลจะมีความยาวแตกต่างกันไป หวายถูกผสม ปอมปาดัวร์ มีก้านช่อดอกแต่พวกเอื้องลายต่างๆ จะมีก้านช่อดอกสั้นมาก ช่อดอกชนิดที่มีลักษณะก้านยาวโดยไม่แตกแขนง เรียกว่า “ราชิม” ส่วนช่อดอกที่แตกแขนงเรียกว่า “แพนิเคิล”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

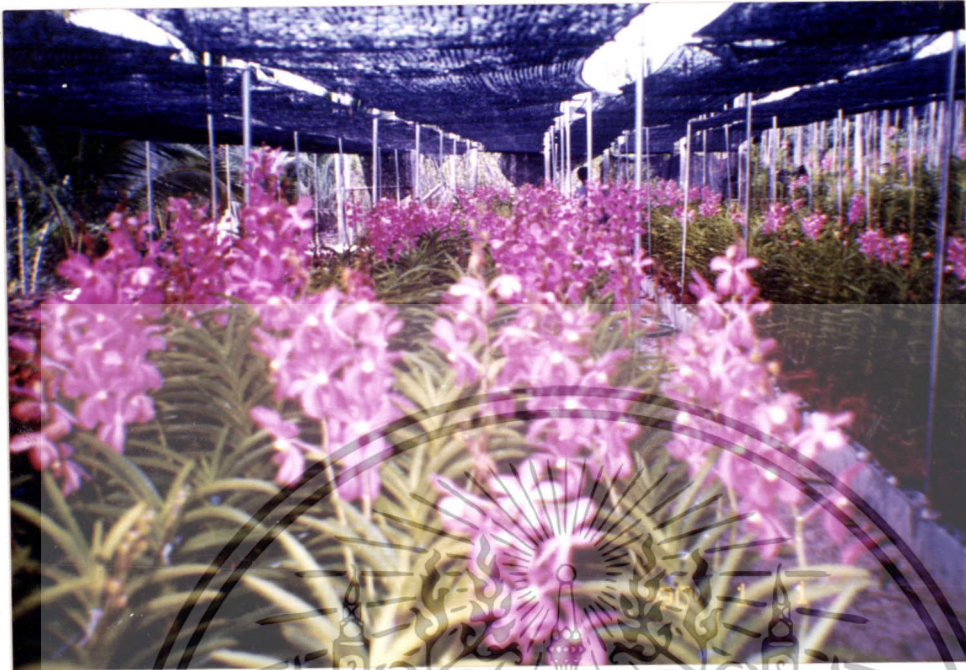
5. ดอก กล้วยไม่มีดอกชนิดสมบูรณ์เพศ มีทั้งตัวผู้และตัวเมียอยู่ในดอกเดียวกัน กลีบดอกจะอยู่ด้านบนของรังไข่ ซึ่งเรียกว่าดอกชนิด “เอพิจีนิส” (Epigeous) ส่วนต่างๆ ของดอกที่อยู่เหนือรังไข่ อันได้แก่ กลีบดอก กลีบใน ปากเส้าเกสร รวมเรียกว่า “เพอริโกเนียม” (Perigonuem) ลักษณะดอกเป็นแบบ bilateral symmetry มีกลีบใน (petals) 3 กลีบ กลีบในกลีบหนึ่งจะเปลี่ยนรูปเป็นปาก มีกลีบนอก (sepal) 3 กลีบ ประกอบด้วยกลีบนอกบน 1 กลีบ ลักษณะเหมือนหรือแตกต่างจากกลีบนอกคู่ล่าง ก้านเรณู หรือ เกสรตัวผู้ (filamen) และก้านเกสรตัวเมีย (style) รวมเป็นก้านเดียว ยื่นออกมาทางด้านหน้าเรียกว่า “เส้าเกสร” (column) ส่วนปลายของอับเกสรตัวผู้หรืออับเรณู (anther) ซึ่งภายในมีเกสรตัวผู้จับตัวเป็นก้อนแข็ง หรือมีลักษณะเหนียวติดกันเป็นปึกขุ่นๆ คล้ายแป้งเปียก เรียกว่า “พอลลินีเย” (pollinia) พอลลินีเยจะมีจำนวนเป็นคู่ เช่น 2,4,8 ใต้อับเรณู เป็นยอดเกสรตัวเมีย (stigma) ลักษณะเป็นแอ่งตื้นๆ ภายในมีน้ำเมือกเหนียวสำหรับยึดก้อนเรณู ระหว่างอับเรณูและยอดเกสรตัวเมียมีเยื่อชั้น เพื่อป้องกันมิให้อับเรณูตกลงไปบนยอดเกสรตัวเมีย รังไข่ที่อยู่ใต้ฐานดอก (inferior ovary) มีเพียงช่องเดียวแต่มีเมล็ดเกาะที่ผนัง 3 แห่ง ไข่จะเจริญหลังจากได้รับการผสมเกสร

6. ฝัก ฝักกล้วยไม้ประเภทโมโนโพเดียล มักจะติดอยู่กับก้านในลักษณะตั้งเอียง ปลายที่ขึ้นส่วนฝักกล้วยไม้ประเภทซิมโพเดียลมักจะติดอยู่กับก้าน ในลักษณะห้อยลงมา ฝักมีลักษณะเรียวยาว หรือป่องกลางคล้ายตุ๊กทึบี่ ภายในมีเมล็ดบรรจุอยู่ เมล็ดมีสีต่างๆกัน เช่น เทา น้ำตาลเหลือง หรือ ขาว ฝักที่สมบูรณ์จะมีเมล็ดติดเต็มที่จะให้เมล็ดเป็นจำนวนมากระหว่าง 10,000 - 1,000,000 เมล็ด ลักษณะเล็กเป็นผงละเอียดมาก

พันธุ์กล้วยไม้ที่ปลูกในอำเภอศรีราชา

สกุลม็อคโคร่า (Mokara) พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ Aranda Christine X Ascda. Cholburi ผู้จดทะเบียน Lum Chin Orchids ปีที่จดทะเบียน 1976 พันธุ์ม็อคโคร่า มีหลายสีมาก เช่น สีชมพู สีเหลือง สีแดง เป็นพันธุ์ที่ทำชื่อเสียงให้ศรีราชาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเป็นสายพันธุ์ที่มีการปลูกมาก ดอกโต สมบูรณ์และไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของ น้ำ อากาศ และปุ๋ย ม็อคโคร่า เป็นพันธุ์ที่เกิดจากกล้วยไม้สกุลแรนด้า ผสมกับ อาสด้า ลำต้นสูง มีลักษณะเป็นปล้อง ดอกคดมาก คือ จะออกดอกในทุกๆ กาบใบ และเป็นพันธุ์ที่ผสมขึ้นในชลบุรีนี้เอง การขยายพันธุ์สามารถตัดแยกลำต้น หรือ แยกตะเกียงได้เลย (ภาพที่ 1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1 ลักษณะดอกกล้วยไม้พันธุ์ม็อคโคร่าสีชมพู (Mokara)

สกุลออซีเดียม (Oncidium) พันธุ์โกลเด้นชาวเวอร์ พ้อพันธุ์และแม่พันธุ์ Palolo Gold X Boissiensis ผู้จดทะเบียน Miura ปีที่จดทะเบียน ค.ศ. 1984 เป็นกล้วยไม้สกุลใหญ่อีกสกุลหนึ่งพบทางเขตร้อนของทวีปอเมริกา รูปทรงของต้นมีอยู่ 2 แบบ คือ มีลำตูดกล้วยกับไม่มีลำตูดกล้วย มีลำต้นเล็กๆ สั้นๆ และมีกาบใบหุ้มอยู่จนมิด ส่วนของยอดลำต้นสั้น ๆ นี้จะมีใบขนาดใหญ่มากติดอยู่บางชนิดมีขนาดใหญ่หนา บางชนิดใบกลมยาวดอกมักจะมีสีเหลืองเส้าเกสรมีปีกยื่นออกไปทั้ง 2 ข้าง มีคัมไฟที่โคนปาก กลีบปากใหญ่และเป็นจุดเด่นของดอกมีลักษณะคล้ายนางระบำตุ๊กตา หรือ กระโปรงเหม่ม (ภาพที่ 2)

สกุลแมงปอ (Arachnis) พันธุ์แมคกีไวโดคัลเลอร์พ้อพันธุ์และแม่พันธุ์ Hookerana X Flos - aeris ผู้จดทะเบียน Laycock ปีที่จดทะเบียน ค.ศ. 1950 เป็นกล้วยไม้ที่มีลักษณะลำต้นสูงประมาณ 1 เมตร เมื่อโตเต็มที่ ดอกมีลักษณะคล้ายแมงปอ มีลายจุดน้ำตาลแดงและสีขาวที่กลีบดอก ระบบรากเป็นรากกิ่งรากอากาศ ลักษณะลำต้นมีข้อห่าง ปล้องยาว ใบแคบ ช่อดอกยาว (ภาพที่ 3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2 ลักษณะดอกกล้วยไม้พันธุ์โกญคั่นชาวเวอร์

สกุลอะแรนเธอร์รา (Arantherra) พันธุ์แอนนิเบ็ค พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ Arach. Maggie Oei X Ren. Cocinea ผู้จดทะเบียน S.B.G ปีที่จดทะเบียน 1939 ลักษณะลำต้นจะคล้ายกับ พันธุ์ แม็ก กิวิ ไตคัลเลอร์ มากเพราะเกิดจากพ่อซึ่งมีสายเลือดของ Arach.Maggie Oei แต่ดอกจะ ไม่มีลาย ลักษณะดอกเป็นดอกสีส้มแดง เป็นกลีบคล้ายแมลงปอ มีความคงทนในขณะที่ ดอกบานสูงลำต้นสูงสามารถให้ดอกได้ตลอดปี (ภาพที่ 4)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3 ลักษณะดอกกล้วยไม้พันธุ์แมกกีวี่ไคคิลเลอร์

ภาพที่ 4 ลักษณะดอกกล้วยไม้พันธุ์แอนนิเบ็ค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ศรีราชา

พันธุ์กล้วยไม้ที่นำมาปลูกนั้น เกษตรกรที่ทำเป็นครั้งแรกต้องลงทุนสูง ในด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าพันธุ์ ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าจะเลือกใช้ดินพันธุ์ที่มีอายุการเพาะปลูกอย่างไร นั้น ก็จะต้องพิจารณาจากเงินลงทุนที่มีอยู่ สำหรับ ประเภทของต้นพันธุ์แบ่งได้ดังนี้

1. กล้วยไม้ที่มีอายุในช่วงไม้สาว คือ สามารถให้ดอกได้ เมื่อลงแปลงปลูก 3 เดือน แต่ราคาจะไม่เท่ากัน คือ พันธุ์มีอคโคร่า ราคาต้นละ 20 บาท พันธุ์แม็กกีวีไคคัลเลอร์ ไม่มีกล้วยไม้รุ่นไม้สาวจำหน่าย และพันธุ์โกลเด้นชาวเวอร์ ราคาอกละ 7 บาท (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 การเพาะปลูกกล้วยไม้ที่มีอายุช่วงไม้สาวพันธุ์มีอคโคร่า

2. กล้วยไม้เลี้ยงเนื้อเยื่อในขวด หรือเรียกว่าไม้ปั่นดาเป็นกล้วยไม้ต้นเล็ก ในระยะต้นกล้า ปลูกเลี้ยง 3 ปี จึงจะให้ดอก ราคาประมาณต้นละ 4 บาท ซึ่งใน 1 ขวด จะมีประมาณ 40 ต้น พันธุ์ที่นิยมซื้อได้แก่ พันธุ์แม็กกีวีไคคัลเลอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. กล้วยไม้เลี้ยงเนื้อเชื้อที่ออกจากขวดแล้ว หรือเรียกว่า ไม้เล็ก จะเป็นลำต้นที่แยกออกจากขวดแล้ว มีความแข็งแรงกว่าต้นกล้วยไม้ที่อยู่ในขวด ราคาจะอยู่ในระดับที่เท่า ๆ กันในทุกพันธุ์คือประมาณต้นละ 10-15 บาท ระยะเวลาการให้ดอกปลูกเลี้ยงประมาณ 8-12 เดือน

ในการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ศรีราชาอาจแบ่งขั้นตอนการปลูกเลี้ยงได้เป็น 3 ระยะ คือ

1. การปลูกในระยะต้นกล้า คือ ระยะที่กล้วยไม้ยังเล็กอยู่ โดยเริ่มตั้งแต่การนำกล้วยไม้ที่ได้มาปลูกในแปลง หรือ ภาชนะที่จัดเตรียมไว้ กล้วยไม้ศรีราชา พันธุ์ที่นิยมปลูกเลี้ยงในกระถางได้แก่ สกุลออกซีเดียม คือ โกลเด้นชาวเวอร์ ส่วนสกุลอื่นจะปลูกลงแปลง หรือ ภาชนะที่จัดเตรียมไว้ สำหรับโกลเด้นชาวเวอร์เมื่อระบบรากแข็งแรงดีแล้วก็จะเตรียมลงปลูกในกระถาง

วิธีการปลูกลงในกระถาง กระถางเจียบ (Chump pot) หมายถึง กระถางที่มีปากกว้าง 1 นิ้ว ถึง 1 นิ้วครึ่ง เครื่องปลูกนิยมใช้ ได้แก่ ถ่าน เมื่อจะนำมาปลูกให้รดน้ำให้ชุ่ม เอาถ่านก้อนโตพอสมควร วางอุดครกในกระถางวางกล้วยไม้ลงกลางกระถางแล้วจับเอาไว้ให้โคนต้นอยู่ในระดับสูงเกือบถึงปากกระถาง ใช้ข้อนเล็ก ๆ ตักถ่านกรอกลงไปจนเต็ม เาะกระถางด้านข้างเบาๆ ให้ถ่านกระชับแล้วเติมถ่านให้เต็มกระถาง

สำหรับ สกุลแมงปอ ม็อคโคร่าและแอนนิแบ็ค นิยมซื้อไม้สาวมาปลูก โดยจะปลูกในแปลง ซึ่งแปลงที่นิยมปลูกต้องยกพื้นให้สูงเพื่อป้องกันน้ำท่วมหรือไม้ก็ ใช้รูปลูกคอกก่อเป็นขอบแปลงเพื่อป้องกันน้ำท่วม โดยทำแปลงความกว้าง 1.2 เมตร ระยะห่างทางเดิน 1 เมตร ใ้วัสดุปลูก วัสดุที่นิยมได้แก่ กาบมะพร้าว ควรทำหลักสำหรับให้รากกล้วยไม้เกาะ เพราะกล้วยไม้สกุลแมงปอ ม็อคโคร่า และแอนนิแบ็ค ระบบรากจะเป็นระบบกิ่งรากอากาศ เมื่อต้นกล้วยไม้เจริญเติบโตขึ้น รากจะมีขนาดยาวและลำต้นสูงถึง 1 เมตร การปลูกก็ทำการวางต้นกล้วยไม้ตามหลักยึด แล้วผูกลำต้นกล้วยไม้ไว้กับหลักยึดหลักยึดควรวางห่างกันประมาณ 40-50 เซนติเมตร (ภาพที่ 6)

2. ระยะไม้รุ่น เป็นการย้ายจากกระถางเล็กไปสู่กระถางที่ใหญ่ขึ้นสกุลออกซีเดียม ใช้กระถาง 3 นิ้วใส่กากบมะพร้าวหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ หรือจะใช้ถ่านก็ได้แล้วแต่ทุนทรัพย์ของผู้ปลูก ส่วนสกุลแมงปอและสกุลม็อคโคร่านั้นจะปลูกเลี้ยงในแปลงจนถึงระยะต่อไป

3. ระยะออกดอกเมื่อต้นกล้วยไม้มีขนาดโตพอที่จะให้ดอกได้แล้ว ต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ ถ้ามีการใช้สารเร่งดอก และการให้น้ำ ปุ๋ยที่ถูกต้องแล้ว กล้วยไม้จะให้ดอกได้หลังจากการปลูกโดยใช้ต้นประมาณ 3 เดือน ก็สามารถตัดดอกขายได้แล้ว (ภาพที่ 7-9)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าผิดกฎหมายและไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6 การเพาะปลูกในระยะต้นกล้าของพันธุ์เอ็นนิแบ็ค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

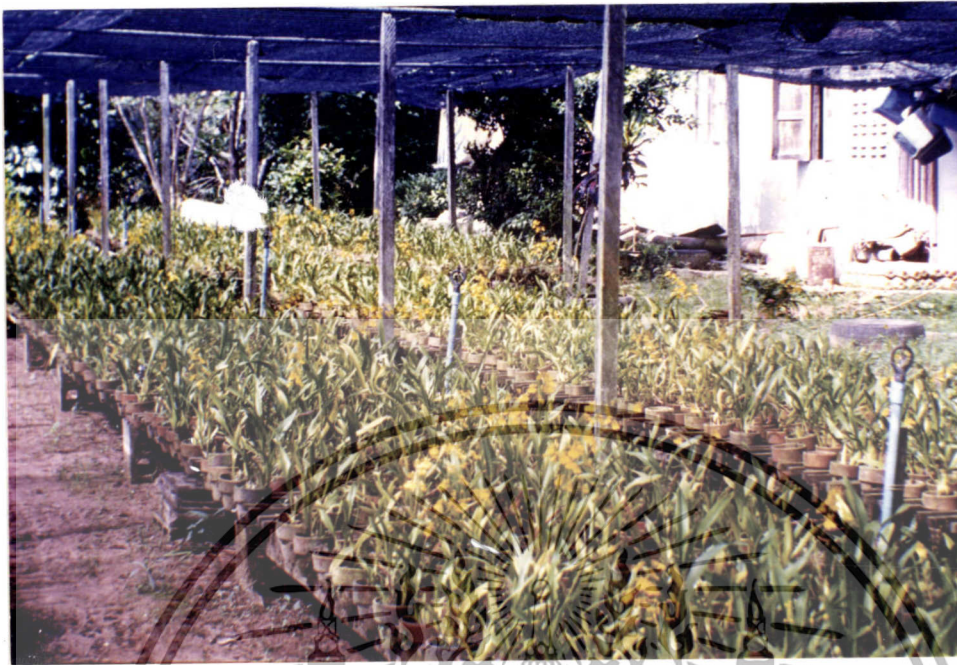
ภาพที่ 7 กล้วยไม้ในระยะออกดอกพันธุ์เอ็นนิแบ็ค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8 กล้วยไม้ในระยะออกดอก พันธุ์มีอคโคร่าสีชมพู ปลูกเลี้ยงโดยไม้สาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 9 การเพาะปลูกกล้วยไม้พันธุ์โกลด์เ็นชาวเวอร์ในระยะออกดอก

ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต

การปลูกกล้วยไม้ให้เจริญเติบโต ขึ้นกับปัจจัยใหญ่ๆ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยจากแหล่งกำเนิดและลักษณะทางพันธุกรรมของต้นกล้วยไม้ ต้นกล้วยไม้แหล่งกำเนิดของตนเองที่แตกต่างกันออกไป บางชนิดพบตามพื้นดิน บางชนิดขึ้นอยู่ตามพื้นหิน บางชนิดพบข้างน้ำตก บางชนิดพบในที่ราบ แต่ละชนิดมี แต่บางชนิดพบอยู่บนยอดเขาสูงซึ่งมีอุณหภูมิต่ำ การรู้แหล่งกำเนิดจะทำให้เราทราบว่าเหมาะสมที่จะนำมาปลูกเลี้ยงในบ้านเราหรือไม่ และทราบว่าควรปลูกเลี้ยงอย่างไร กล้วยไม้ที่พบกระจายอยู่ทั่วไปอย่างกว้างขวางจะมีลักษณะการปลูกเลี้ยงง่าย ต้นที่ขึ้นอยู่ในสภาพอากาศหนาวมักจะไม้ออกดอกในสภาพอากาศร้อนและปลูกเลี้ยงยากและตายไปในที่สุด สำหรับกล้วยไม้ที่ปลูกตัดดอกอยู่ทั่วๆ ไปนั้นมีแหล่งกำเนิดมาจากเขตร้อน จึงสามารถเจริญเติบโตและให้ดอกได้ดีในสภาพภาคกลางของประเทศไทย การนำพันธุ์ใหม่เข้ามาปลูก หรือใช้เป็นพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์นั้นต้องคำนึงถึงแหล่งกำเนิดว่าคล้ายคลึงกับสภาพแวดล้อมที่เราจะใช้ปลูกตัดดอกหรือไม่

พันธุกรรมของกล้วยไม้แตกต่างกันไปในแต่ละต้น การคัดต้นกล้วยไม้ที่จะมาปลูกตัดดอกจึงจำเป็นต้องคัดต้นที่มีลักษณะพันธุ์ดี ถ้าต้นกล้วยไม้มีลักษณะไม่ดี ถึงแม้ว่าจะปลูกเลี้ยงอย่างดียังไงก็ไม่ทำให้ยังงามเพิ่มขึ้นที่ลักษณะพันธุ์ไม่ดี ได้แก่ญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ลำต้นมีการเจริญเติบโตช้าแสดงการแคระแกร็นตั้งแต่ระยะต้นเล็ก
2. ไม่ทนทานต่อสภาพแวดล้อม เช่น เน่าง่าย ปลายรากเสียหาย
3. ดอกตูมร่วง เช่น หวายบางชนิดดอกตูมร่วงมากในฤดูร้อน
4. ไม่ออกดอก

2. ปัจจัยอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม ได้แก่

2.1 แสง แสงเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการเจริญเติบโตของต้นกล้วยไม้ โดยใบกล้วยไม้เมื่อรับแสงจะเกิดกระบวนการสังเคราะห์แสงในใบทำให้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ รวมกับน้ำและเกิดเป็นสารอาหาร ซึ่งจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช นอกจากนั้นแสงยังเป็นตัวควบคุมการออกดอกของกล้วยไม้บางชนิด เช่น กล้วยไม้สกุลแมงป่องและลูกผสม แวนด้าใบกลม ถ้าได้รับความเข้มของแสงแดดในแต่ละวันน้อยกว่าความต้องการ จะมีแต่การเจริญเติบโตทางลำต้นและใบ แต่ไม่ออกดอกหรือออกดอกน้อยลงกว่าปกติ สำหรับกล้วยไม้บางชนิดความยาวของวันในแต่ละฤดูกาลยังมีผลต่อการออกดอกอีกด้วย

2.2 อุณหภูมิ ความชื้น และการถ่ายเทอากาศ อุณหภูมิที่แตกต่างกันตามฤดูกาลมีผลต่อการเจริญเติบโตและการออกดอกของกล้วยไม้หลายชนิดในฤดูร้อนต้นกล้วยไม้จะมีการเจริญเติบโตดี แต่ในฤดูหนาวกล้วยไม้จะมีการเจริญเติบโตลดลงนอกจากนั้นอุณหภูมิสูงในแต่ละวันที่มากับแสงแดดยังมีผลต่อการเจริญเติบโต ถ้าสูงเกินไปอาจทำให้ใบไหม้เสียได้ ในสภาพที่อุณหภูมิสูงแสงมาก แต่บรรยากาศรอบๆ มีความชื้นและการระบายอากาศดี จะช่วยลดอุณหภูมิลงได้มากแต่ถ้าการระบายอากาศไม่ดีจะทำให้เกิดสภาพร้อนชื้น และเกิดการระบาดของโรคได้สูง ดังนั้นการปรับสภาพโรงเรือนให้เหมาะสมจึงต้องคำนึงถึงผลรวมระหว่างอุณหภูมิ ความชื้นและการถ่ายเทอากาศให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของกล้วยไม้

2.3 ศัตรู ศัตรูที่สำคัญของกล้วยไม้มีหลายประเภท เช่น โรคจากเชื้อรา แบคทีเรียหรือไวรัส ศัตรูที่สำคัญเกิดจากแมลง ไร หรือสัตว์อื่นๆ เช่น นก หนู จำเป็นต้องมีการป้องกันและกำจัดศัตรูเหล่านี้เพื่อมิให้มาทำลาย ต้น ใบ และดอก สำหรับวัชพืช เป็นศัตรูอีกชนิดหนึ่งที่มีผลทางอ้อม เช่น รากของวัชพืชแย่งอาหารจากเครื่องปลูกกล้วยไม้ หรือ เป็นแหล่งที่อยู่ของโรคหรือแมลงศัตรูกล้วยไม้ ปัจจุบันนี้ชาวสวนกล้วยไม้นิยมกำจัดวัชพืช ในบริเวณพื้นดินและบนโต๊ะกล้วยไม้โดยใช้ยากำจัดวัชพืชบางชนิดร่วมกับแรงงานคน

3. ปัจจัยอันเนื่องมาจากการดูแลรักษา

3.1 น้ำ น้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเลี้ยงกล้วยไม้ เนื่องจากกล้วยไม้ที่ปลูกเลี้ยงตัดดอกอยู่ในปัจจุบันเป็นกล้วยไม้ประเภทรากอากาศและรากกิ่งอากาศ ซึ่งผิวของราก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เฉพาะเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปะไปลงในสื่อใดๆ ซึ่งต้องขออนุญาตจากเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**ศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าพระยา**

ได้รับน้ำโดยตรง น้ำที่ใช้รดจึงต้องเป็นน้ำที่มีคุณภาพดี น้ำที่ดีควรมีคุณภาพดังนี้ ต้องเป็นน้ำที่สะอาดมีความเป็นกรด ดังที่พอเหมาะ มีค่า pH 5-7 ปริมาณเกลือแร่เจือปนเพียงเล็กน้อยและเกลือแร่ที่เจือปนนั้นต้องไม่เป็นอันตรายต่อกัญชวยไม้ น้ำฝนเป็นน้ำที่มีคุณภาพดีที่สุด รองลงมาคือ น้ำประปา และน้ำคลองซึ่งผ่านการกักให้ตกตะกอนในบ่อ หรือผ่านการกรองให้สะอาด การวัดคุณภาพน้ำ เราสามารถตรวจวัดคุณภาพได้โดยเช็คปริมาณเกลือแร่ที่มีอยู่ในน้ำ ถ้าปริมาณเกลือแร่มีมากเกินไป จะไม่เหมาะกับการใช้รดกัญชวยไม้ เราอาจตรวจวัดเองโดยใช้เครื่องวัดปริมาณเกลือแร่ (ซึ่งมีราคาแพง) หรือ นำน้ำไปตรวจที่กองเกษตรเคมี กรมวิชาการเกษตร ซึ่งตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน สำหรับค่า Electrical conductance ที่แสดงปริมาณเกลือแร่ในน้ำนั้นมีความหมายดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปริมาณเกลือแร่ ค่า Electrical conductance และคุณภาพน้ำ

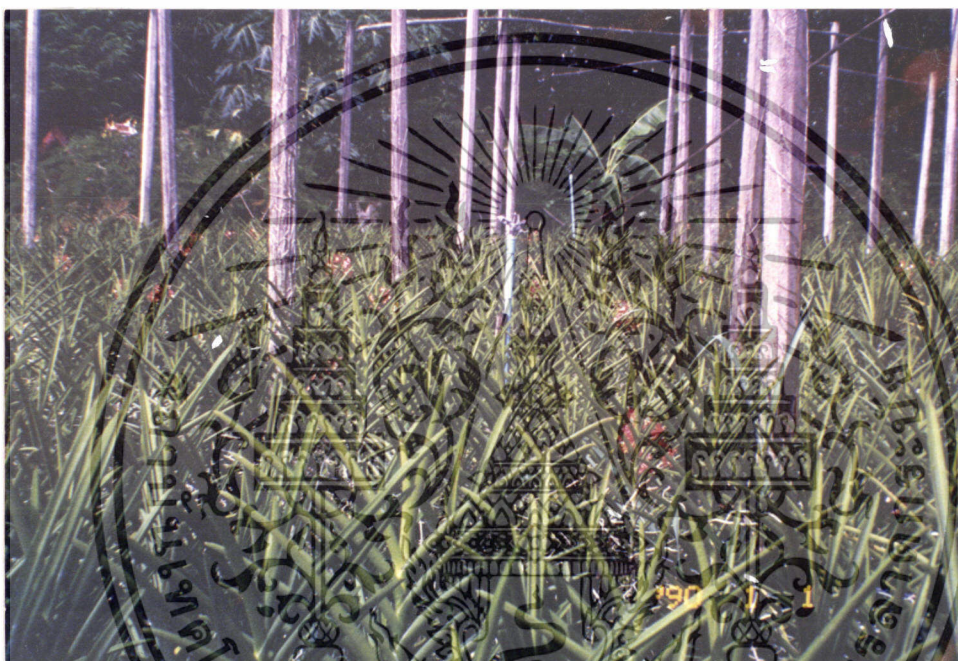
ปริมาณเกลือแร่	ค่า Electrical conductance	คุณภาพน้ำ
ค่าน้อย	20*10 EMBED Equation.2Mhos	น้ำมีคุณภาพเยี่ยมมาก
	25-75*10 EMBED Equation.2Mhos	น้ำมีคุณภาพดี
	75-125*10 EMBED Equation.2Mhos	ไม่เหมาะกับการใช้รดกัญชวยไม้
ค่ามากกว่า	125*10 ⁵	น้ำที่มีคุณภาพแย่มาก

ที่มา : (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ , 2539)

ลักษณะน้ำของศรีราชามีค่า Electrical conductance เท่ากับ 25-75*10 Mhos ซึ่งเป็นลักษณะของน้ำที่มีคุณภาพดี ถ้าเราใช้น้ำคุณภาพไม่ดีรดกัญชวยไม้ ปริมาณเกลือแร่ในน้ำจะสะสมอยู่ในเครื่องปลูก ราก ซอกใบ มากขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นอันตรายต่อกัญชวยไม้ และสำหรับน้ำกระด้างที่มีเกลือแคลเซียมและแมกนีเซียมอยู่นั้นใช้รดต้นไม้ได้ถ้ามีค่า Electrical conductance ต่ำและใช้ได้กับการใช้ปุ๋ยที่มีผลตกค้างเป็นกรดค่อนข้างสูง ถ้าน้ำกระด้างนั้นมีปริมาณเกลือแร่สูงมากจะสามารถปรับคุณภาพได้วิธีเดียว คือ การกรองน้ำด้วยเรซินชนิดกรดอ่อน

วิธีการรดน้ำ เวลารดน้ำที่เหมาะสมที่สุดคือ เวลาเช้า แต่ถ้าตอนบ่ายพบว่าเครื่องปลูกแห้งเกินไปอาจรดเพิ่มอีกครั้งได้ คอยสังเกตเครื่องปลูกเพราะในแปลงเดียวกันเครื่องปลูกอาจมีความชื้นไม่เท่ากัน จุดใดมีความชื้นมากก็รดน้ำน้อย ส่วนใดที่ยังแห้งก็รดน้ำมาก หัวฉีดน้ำควรเป็นชนิดที่ให้น้ำฝอยละเอียด มีแรงกระแทกต่ำและมีการกระจายน้ำสม่ำเสมอ ที่ศรีราชาจะใช้ระบบ สปีเกอร์ (ภาพที่ 10) และ ระบบสายยาง ในการให้น้ำ คือ มีการวางสายยางตามจุดเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แล้วใส่หัวฉีดสปริงเกอร์ และวิธีรดน้ำโดยการใช้สายยางฉีดน้ำให้เป็นฝอย เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนดอกกล้วยไม้ (ภาพที่ 11) การให้น้ำจะให้เป็นเวลา คือ เช้า ถ้าอากาศแห้งจะเพิ่มการให้น้ำเป็นเวลาบ่ายด้วย ในฤดูฝนถ้าฝนตกหนักควรงดการให้น้ำสัก 1-2 วัน ควรหมั่นสังเกตเครื่องปลูกก่อนการให้น้ำในแต่ละครั้ง

ภาพที่ 10 ระบบการให้น้ำแบบหัวฉีดสปริงเกอร์

3.2 ภาชนะปลูก มีสองแบบสำหรับการเจริญเติบโตของกล้วยไม้แต่ละชนิด คือ การปลูกในกระถางและการปลูกลงแปลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบแรก คือ การปลูกในกระถาง พันธุ์ที่ปลูกในกระถาง เลือกใช้ตามระบบรากของกล้วยไม้ เช่น โกลเด้นชาวเวอร์ ระบบรากเป็นแบบกิ่งรากดิน ถ้าต้นเล็ก จะใช้กระถางดินเผาทรงสูง เจาะรูที่ก้น และด้านข้างเพื่อให้มีการระบายอากาศได้ดี

และการปลูกลงแปลง นิยมใช้กาบมะพร้าวเป็นเครื่องปลูก และ โฟมรองระหว่างพื้นปูนกับกาบมะพร้าวเพื่อยืดอายุการใช้งานของกาบมะพร้าว ควรทำหลักยึดไม่ให้ต้นล้มง่าย แปลงปลูกจำเป็นต้องขุดระดับ ไม้ให้น้ำท่วมถึงและปราศจากวัชพืชต้นกล้วยไม้ที่ปลูกแปลงได้นี้

จะเป็นพันธุ์ที่ทนทานต่อเชื้อโรคในดินบางชนิด

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 11 การให้น้ำโดยใช้ระบบสายยางฉีดน้ำให้เป็นฝอย

3.3 เครื่องปลูก เครื่องปลูกที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ มีความทนทาน ไม่ผุเปื่อยหรือสลายตัวง่าย มีอายุการใช้งานไม่น้อยกว่า 2 ปี ระบายอากาศได้ดี เพราะรากต้องมีความแห้งอยู่บ้างในแต่ละวัน ดูดซับธาตุอาหารไว้ได้ แต่ต้องถูกชะล้างไปได้ง่าย เพื่อไม่ให้เกลือแร่สะสมอยู่ จนเป็นอันตรายต่อกิ่งก้านไม้ สะอาดปราศจากสิ่งเป็นพิษ ไม่มีศัตรูรบกวน เช่นมีตะไคร่น้ำหรือราขึ้นเร็วเกินไป หาได้ง่าย ราคาพอสมควร สะดวกแก่วิธีปฏิบัติในการปลูก สำหรับเครื่องปลูกที่เกษตรกรศรีราชาเลือกใช้คือ ถ่าน และ กาบมะพร้าว ถ่านมีข้อดี ที่ระบายน้ำ และอากาศได้ดี และไม่มีการสะสมแร่ธาตุสามารถใช้งานได้นานตะไคร่น้ำไม่จับ แต่ข้อเสียของถ่านคือหายาก และมีราคาแพง ส่วนกาบมะพร้าวนั้น มีใช้มานานแล้วเพราะกาบมะพร้าวมีการอุ้มน้ำดี รักษาความชื้นได้ดี แต่ต้องระวังเชื้อรา และการจับตัวของตะไคร่น้ำ อายุการใช้งานก็ไม่นานเมื่อเทียบกับถ่านต้องเปลี่ยนเครื่องปลูกบ่อย เกษตรกรศรีราชานิยมใช้เครื่องปลูกผสมกันแล้วแต่พันธุ์ของกกล้วยไม้ และลักษณะการปลูกว่าปลูกในกระถาง หรือปลูกในแปลง ในกรณีที่ปลูกในกระถาง เช่นพันธุ์โกลเด้นชาเวอร์จะใช้ถ่าน ส่วนการปลูกในแปลงจะใช้กาบมะพร้าว

3.4 อาหารแร่ธาตุ อาหารแร่ธาตุที่จะเป็นต่อการเจริญเติบโตของกล้วยไม้มี 2 ประเภท ได้แก่

1. อาหารจำพวกแป้งและน้ำตาล เป็นอาหารที่ได้จากการสังเคราะห์แสงของ

ใบ ร่วมกับน้ำและคาร์บอนไดออกไซด์ แสงแดด ในต้นกล้วยไม้มีอาหารประเภทนี้ถึงร้อยละ ๘๐ เอกสารนี้เป็นเอกสารทงจวนไวสำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยญาติเห็นาไปไซประยชนดานการค้ำไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

80-90 ของน้ำหนักแห้ง กล้วยไม้จะสามารถปรุงอาหารเหล่านี้ไว้ได้ปริมาณมากน้อยเพียงใดขึ้นกับจำนวนใบที่มีสีเขียว ปริมาณแสงแดดที่ได้รับพอเหมาะความชุ่มชื้นและปริมาณปุ๋ยที่เหมาะสม

2. อาหารพวกแร่ธาตุเป็นอาหารที่จำเป็นต่อการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ การเจริญเติบโต การออกดอก และติดผล ต้นกล้วยไม้ได้รับส่วนมากโดยทางราก และใบอ่อนสามารถดูดใช้ได้ อาหารแร่ธาตุที่จำเป็นต่อการทำงานของใบมี 16 ธาตุ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 คาร์บอน ไฮโดรเจน ออกซิเจน ซึ่งได้จากอากาศและน้ำ ใช้ในการสังเคราะห์แป้งและน้ำตาล กลุ่มที่ 2 ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โบแทสเซียม ต้นกล้วยไม้ต้องการในปริมาณมาก และขาดบ่อยจึงจำเป็นต้องให้ปุ๋ยที่ประกอบด้วย 3 ธาตุนี้มาก กลุ่มที่ 3 เหล็ก แมงกานีส ทองแดง โมลิบดินัม โบรอน คลอรีน สังกะสี เป็นจุลธาตุ จำเป็นต่อการทำงานของใบเช่นกัน แต่พืชต้องการในปริมาณน้อยมาก ธาตุ 3 ธาตุ ในกลุ่มที่ 2 ที่ ต้นกล้วยไม้ต้องการมากนั้นมีผลต่อการทำงานของใบต่างกัน

ธาตุไนโตรเจน ถ้าขาดใบกล้วยไม้จะมีสีเหลืองซีด ต้นแคระแกรนออกดอกช้า ทั้งนี้เพราะต้องนำไปใช้ในการสร้างโปรตีนซึ่งเป็น องค์ประกอบของคลอโรฟิลล์ ที่มีสีเขียวในใบพืชซึ่งจำเป็นต่อขบวนการสังเคราะห์แสง และยังควบคุมการออกดอกและติดผลอีกด้วย แต่ถ้าให้ในปริมาณมากเกินไปใบจะมีสีเขียวจัด ยอดอ่อน ต้นอวบ และเน่าง่าย

ธาตุฟอสฟอรัส มีหน้าที่เร่งให้กล้วยไม้ออกดอกตามกำหนด เมื่อต้นมีสภาพแข็งแรงดีแล้ว ถ้าให้มากเกินไปเล็กน้อยจะเร่งดอกให้ออกเร็วกว่าปกติ แต่ถ้ามากเกินไปดอกจะไม่สมบูรณ์และทำให้ขาดไนโตรเจนได้ นอกจากนี้ฟอสฟอรัสยังช่วยสร้างระบบรากให้แข็งแรง ถ้าใส่ในโตรเจนมากเกินไป อาจเพิ่มฟอสฟอรัสได้เพื่อแก้ความเสียหายโดยเพิ่มจำนวนรากได้

ธาตุโบแทสเซียม ช่วยส่งเสริมกระบวนการสร้างอาหารพวกแป้งและน้ำตาลในพืช โดยนำแป้งและน้ำตาลที่พืชสร้างได้เลี้ยงส่วนต่าง ๆ ในลำต้นและราก ช่วยให้ลำต้นแข็งแรงไม่อ่อนล้าง่าย ทำให้พืชทนทานต่อโรคและแมลง ทนแล้งและไม่เหี่ยวเฉาง่าย

3.5 ชนิดของปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้กันในปัจจุบันมี 2 ชนิด คือ

1. ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ มูลเป็ด มูลไก่ มูลสุกร ปุ๋ยปลา หรือขยะที่หมักจนเปื่อยเป็นปุ๋ย เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ของเทศบาล ปุ๋ยเหล่านี้ใช้ได้ดีกับกล้วยไม้ประเภทที่ปลุกแปลงหรือกล้วยไม้ดินเป็นปุ๋ยที่มีราคาถูก

2. ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยวิทยาศาสตร์ เป็นปุ๋ยที่มีราคาแพง แต่ใช้ได้ง่าย ให้ผลต่อการเจริญเติบโตเร็วปุ๋ยที่ใช้กับกล้วยไม้ควรเป็นปุ๋ยที่ละลายน้ำได้ ร้อยละ 100 เพื่อป้องกันการตกตะกอนบนรากและเครื่องปลูก อัตราของปุ๋ยที่ใช้ละลายน้ำรด ถ้าใช้ปุ๋ยมากย่อมมีความเค็มมาก ดังนั้นการใช้ปุ๋ยสูตรสูง เช่น 20-20-20 ในอัตรา 50 กรัม/น้ำ 1 ปี๊บ ย่อมลดความเค็มลงครึ่งหนึ่งของสูตร 10-10-10 ที่ใช้ในอัตรา 100 กรัม/น้ำ 1 ปี๊บ ถ้าความเค็มของปุ๋ยสูงเกินไปจะทำให้จะทำให้ปลายรากดำการเจริญเติบโตชะงัก รากเหี่ยว ใบและยอดเหี่ยว เวลาการให้ปุ๋ย ควรเป็นช่วงมีแสงแดดจะเหมาะกว่าตอนเย็น เพราะธาตุอาหารจะถูกดูดไปใช้ประโยชน์ ได้ทันทีที่ใบได้รับแสงแดดและสังเคราะห์อาหาร ระยะเวลาการให้ปุ๋ย ควรรดเพียงสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง หลังการให้ปุ๋ยควรหมั่นสังเกตเชื้อราที่เกาะอยู่ที่รากและเครื่องปลูก ก่อนรดปุ๋ย 1 วัน ควรรดน้ำโชก ๆ ชะล้างเชื้อราเหล่านี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตราย จากความเค็มของเกลือที่สะสมเครื่องปลูก วิธีการรดปุ๋ย ควรรดให้ถูกส่วนรากเพราะเป็นส่วนที่ดึงดูดธาตุอาหารและน้ำได้ดีกว่าส่วนของใบ การรดปุ๋ยแทนน้ำนั้นเป็นการสิ้นเปลืองอย่างยิ่ง เพราะผู้รดมักจะรดโชก และน้ำผสมปุ๋ยจะไหลลงดินเป็นส่วนมาก มีปุ๋ยเหลือไม่ถึงร้อยละ 50 เกาะติดที่เครื่องปลูกและกระถาง วิธีการประหยัดคือ รดน้ำให้โชกในช่วงเช้า แล้วให้ปุ๋ยที่ฉีดพ่น ไปภายหลัง ไปยังส่วนต่าง ๆ ของรากอย่างสม่ำเสมอ และยังประหยัดปริมาณปุ๋ยได้มากกว่าครึ่งหนึ่ง

การปฏิบัติต่อดอกกล้วยไม้หลังการตัดดอก

อายุของดอกกล้วยไม้ที่เหมาะสมสำหรับการตัดดอก ดอกกล้วยไม้ส่วนมากมีลักษณะเป็นช่อดอก ดังนี้ ช่อดอกกล้วยไม้ที่ตัดแล้วจะมีทั้งดอกบานและดอกตูม ดอกกล้วยไม้แต่ละชนิดแต่ละเกรดหรือแต่ละขนาดมีจำนวนดอกบานและดอกตูม ภายในช่อดอกไม่เท่ากัน ขณะที่ทำการตัดดอก นอกจากนี้อายุของดอกกล้วยไม้ที่เหมาะสมสำหรับการตัดดอกยังขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดด้วย คือ ตลาดต่างประเทศต้องการจำนวนดอกไม้ภายในช่อดอกบานมากกว่า ตลาดในประเทศ เนื่องจากจะมีอายุการบานทนกว่าการตัดช่อที่มีดอกบานน้อย แต่สำหรับตลาดในประเทศนั้นไม่ค่อยจะคำนึงถึงจำนวนดอกบานในช่อเท่าไร

เวลาของการตัดดอกกล้วยไม้ การตัดดอกกล้วยไม้เพื่อการส่งออกส่วนมากตัดในตอนเช้า (05.00-09.00 น.) ที่ตัดดอกในเวลาอื่น ๆ เช่น ตอนสาย บ่าย เย็น ก็มี แต่เป็นเพียงส่วนน้อย การตัดดอกกล้วยไม้ในตอนเช้าเพื่อที่บริษัทส่งออกจะได้มารับดอกกล้วยไม้ และขนส่งไปยังโรงเรือน คัดเลือกและบรรจุและผ่านการคัดเกรด การบรรจุการนำส่งตรวจสอบ กักกันโรคพืชและด่านศุลกากรให้เสร็จภายในวันเดียว การตัดดอกกล้วยไม้ในตอนเช้ามีข้อดี คือ อุณหภูมิต่ำทำให้ดอกกล้วยไม้มีอัตราการหายใจ และการคายน้ำต่ำ ดอกกล้วยไม้ยังอยู่ในสภาพที่สดมาก ดอกกล้วยไม้ที่ขายภายในประเทศมักจะตัดดอกกล้วยไม้ตอนบ่าย หรือเย็นแล้วนำไปขายในตอนเช้า

วิธีการตัดดอกกล้วยไม้ การตัดดอกกล้วยไม้ส่งออกส่วนมากไม่ว่าจะเพื่อการส่งออกหรือขายภายในประเทศ ผู้ปลูกดอกกล้วยไม้มักนิยมใช้มือหักโคนเพราะโคนก้านช่อดอกกล้วยไม้นั้นมีขนาดเล็กและเปราะ จึงง่ายสำหรับการใช้มือหักและทำได้รวดเร็ว การตัดดอกกล้วยไม้ควรตัดก้านช่อดอกให้เกือบชิด ถ้าลูกกล้วยโดยใช้มีดหรือกรรไกรที่คมมากๆ ซึ่งไม่ค่อยนิยมทำกันเพราะเสียเวลา ถึงแม้ว่าการตัดดอกกล้วยไม้ โดยการใช้มือหักโคนก้านช่อสามารถทำได้รวดเร็ว แต่การใช้มือหักโคนก้านช่ออาจจะทำให้เกิดการชำรุดตรงบริเวณที่ใช้มือออกแรงหักจะทำให้ก้านช่อดอกเน่าเร็วและคุดน้ำน้อย ผู้ส่งออกควรจะพยายามตัดโคนช่อดอกให้พื้นรอยชำที่เกิดจากการใช้มือหัก ไม่ควรวางดอกกล้วยไม้ที่ตัดแล้วบนพื้นดิน บนต้นกล้วยไม้ หรือในอ้อมแขนเพราะทำให้ดอกกล้วยไม้เป็นสิ่งที่สกปรกหรือทับกันมากจนกลีบดอกเกิดความเสียหาย ถ้าบริเวณร่องหรือระหว่างทำให้ดอกกล้วยไม้เป็นทางเรียบ อาจจะใช้รถเข็น 4 ล้อตามไปขณะทำการตัดดอกกล้วยไม้

ปริมาณการผลิต

จากตารางที่ 2 ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์ม็อคโคร่า ปริมาณการเพาะปลูกโดยเฉลี่ย 8,000 ต้นต่อไร่ ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชา แสดงให้เห็นว่าในฤดูฝนปริมาณการผลิตสูง คือมีมากที่สุดถึง 48,000 ช่อต่อไร่ และในฤดูแล้งมีน้อยที่สุด คือ 16,000 ช่อต่อไร่

จากตารางที่ 3 ปริมาณ ผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์โกลเด้นชาวเวอร์ ปริมาณการเพาะปลูกโดยเฉลี่ย 15,000 ต้นต่อไร่ ในฤดูกาลที่มีผลผลิตน้อยที่สุด คือ ฤดูแล้งมีปริมาณผลผลิต 30,000 ช่อต่อไร่

ตารางที่ 2 ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์มือคโคร่า ปริมาณการเพาะปลูก โดยเฉลี่ย 8,000 ต้น ต่อไร่ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชา

ฤดูกาล	ปริมาณการผลิต (ช่อ/ไร่)
ฤดูฝน	48,000
ฤดูหนาว	16,000
ฤดูร้อน	40,000

ที่มา : (ชาติรี , 2539)

ตารางที่ 3 ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์ โกลเด็นชาวเวอร์ ปริมาณการเพาะปลูกโดยเฉลี่ย 15,000ต้นต่อไร่ ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชา

ฤดูกาล	ปริมาณการผลิต (ช่อ/ไร่)
ฤดูฝน	90,000
ฤดูหนาว	30,000
ฤดูร้อน	75,000

ที่มา : (ชาติรี , 2539)

ตารางที่ 4 ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์แม็กกีวีไตคัลเลอร์ ปริมาณการเพาะปลูก โดยเฉลี่ย 8,000 ต้นต่อไร่ ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชา

ฤดูกาล	ปริมาณการผลิต (ช่อ/ไร่)
ฤดูฝน	48,000
ฤดูหนาว	16,000
ฤดูร้อน	40,000

ที่มา : (ชาติรี , 2539)

ตารางที่ 4 ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์แม็กกีวีไตคัลเลอร์โดยเฉลี่ย ปริมาณการเพาะปลูก 8,000 ต้นต่อไร่ แสดงให้เห็นว่าปริมาณการผลิตที่มากที่สุดได้แก่ ฤดูฝน มีปริมาณการผลิตคือ 48,000 ช่อต่อไร่ และน้อยที่สุดในฤดูหนาว คือ 16,000 ช่อต่อไร่

ตารางที่ 5 ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์แอนนิแบ็ค ปริมาณการเพาะปลูก โดยเฉลี่ย 12,000 ต้นต่อไร่ ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชา

ฤดูกาล	ปริมาณการผลิต (ช่อ/ไร่)
ฤดูฝน	90,000
ฤดูหนาว	30,000
ฤดูร้อน	75,000

ที่มา : (ชาติรี , 2539)

ตารางที่ 5 ปริมาณผลผลิตดอกกล้วยไม้พันธุ์แอนนิแบ็คปริมาณ โดยเฉลี่ย ปริมาณการเพาะปลูก 12,000 ต้นต่อไร่ แสดงให้เห็นว่าปริมาณการผลิตที่มากที่สุดได้แก่ ฤดูฝน มีปริมาณผลผลิต 72,000 ช่อต่อไร่ และน้อยที่สุดในฤดูหนาวปริมาณผลผลิต 24,000 ช่อต่อไร่

ปริมาณการผลิตดอกกล้วยไม้ในอำเภอศรีราชานั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะพันธุ์ และฤดูกาล (ตารางที่ 2-5) ในฤดูฝนช่วงเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม ผลผลิตที่ได้มีปริมาณสูงในทุกๆ พันธุ์ส่วนในฤดูหนาวเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ ราคาผลผลิตจะสูงขึ้น

ปัญหาการผลิต

1. โรคของกล้วยไม้

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในการปลูกกล้วยไม้เพื่อเป็นการค้า คือ มีโรคและแมลงรบกวนอยู่เสมอ ซึ่งโรคของกล้วยไม้ก็มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด บางชนิดทำให้ต้นกล้วยไม้ตายภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว เช่น โรคเน่าดำ กล้วยไม้ศรีราชาที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคเหล่านี้อยู่บ้างเหมือนกัน ถ้าไม่ได้รับการดูแล และรักษาอย่างถูกวิธี โรคที่พบบ่อย ได้แก่ โรคใบจุด โรคแอนแทรคโนส และโรคเน่าแห้งหรือโรคราเม็ดผักกาด

โรคใบจุด (Leaf Spot) เป็นโรคที่พบบ่อยในกล้วยไม้สกุล ม็อคโคร่า ทำให้ต้นกล้วยไม้มีการเจริญเติบโตน้อยลง เนื่องจากใบพืชมีการปรุงอาหารได้น้อย และจะเป็นปัญหาแก่ชาวสวนที่ปลูกกล้วยไม้เพื่อขายด้วยเพราะ ทำให้ราคาตกหรือขายไม่ได้เลย สาเหตุเกิดจากเชื้อรา *Phyllostictina pyriformis* Cash & Watson ลักษณะอาการ มีแผลเป็นรูปตัววีคล้ายกระสวย ถ้าเป็นมาครั้งแผลจะรวมเป็นแผ่น บริเวณตรงกลางแผลจะมีตุ่มนูนสีน้ำตาลดำ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คล้ายกระสวย ถ้าเป็นบางครั้งแผลจะรวมเป็นแผ่น บริเวณตรงกลางแผลจะมีตุ่มนูนสีน้ำตาลดำ เวลาถูบจะรู้สึกสากมือ ซึ่งในเวลาต่อมาตุ่มนูนนี้จะแตกออกมีสปอร์เป็นจำนวนมากมาย การแพร่ระบาด การระบาดกล้วยไม้จะระบาดในฤดูฝนถึงฤดูหนาว การป้องกันกำจัด รวบรวมใบที่เป็นโรคเผาทำลายเสีย การจะทำให้เชื้อราถูกทำลายไปด้วย จะได้ไม่แพร่ระบาดไปยังที่อื่น ฉีดพ่นด้วยยาไดเทนเอ็ม45 ไดเทน แอล เอฟ หรือยาประเภทคาร์เบนดาซิม เช่น เดอโรซาล

โรคแอนแทรคโนส (Antracnose) เป็นโรคใบไหม้เป็นโรคที่ไม่รุนแรงนัก เกิดได้กับกล้วยไม้ทุกชนิดโดยเฉพาะกับออซิดีคิม (โกลเด้นชาวเวอร์) จะอ่อนแอต่อโรคนี้มาก สาเหตุเกิดจากเชื้อรา *Colletotricchum sp.* ลักษณะอาการ เกิดได้ทั้งที่ปลายใบและกลางใบของกล้วยไม้ โดยจะมีลักษณะที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน คือ มีแผลสีน้ำตาล เป็นวงเรียงซ้อนกันหลายๆ ชั้นและจะมีกลุ่มของเชื้อเป็นสีดำเกิดขึ้นบนวงซ้อนกันนั้น การแพร่ระบาด เชื้อราปลิวไปกับลมและฝนหรือน้ำที่ไฉ่รด การป้องกันกำจัด เก็บรวบรวมใบที่เป็นโรค เผาทำลายเสียเพื่อไม่ให้เชื้อแพร่ระบาดต่อไปอีกฉีดพ่นด้วยยาแอนทราโคล, เดอโรซาล ไดเทน เอ็ม 45 ตัวใดตัวหนึ่ง

โรคเน่าแห้ง หรือ โรครามลี้ดผักกาด (Stem Rot) เป็นโรคที่พบตามแหล่งปลูกทั่วโลก โดยเฉพาะในเขตร้อนชื้น ทำความเสียหายแก่กล้วยไม้หลายสกุล สาเหตุเกิดจากเชื้อรา *Sclerotium rolfsii Sacc.* ลักษณะอาการ เชื้อราจะเข้าทำลายกล้วยไม้บริเวณรากหรือโคนต้นแล้วแพร่ไปยังส่วนเหนือ โคนต้นขึ้นไป บริเวณที่ถูกทำลายจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองซึ่งต่อมาจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เนื้อเชื้อจะแห้งและยุบ ถ้าอากาศชื้นมากๆ จะเห็นเส้นใยสีขาวแผ่บริเวณโคนต้น ลักษณะที่เห็นได้ง่าย คือ มีเม็ดกลม ๆ ขนาดเล็กสีน้ำตาลคล้ายเม็ดผักกาด เมื่ออากาศแห้งจะเหี่ยวและร่วงตายไปในที่สุด การแพร่ระบาด พบว่าโรคนี้ทำความเสียหายมากในฤดูฝน การแพร่กระจายของเชื้อราอาจไปได้โดยลมและน้ำ และการที่เชื้อรามีเม็ดสีน้ำตาลกลม ๆ ทำให้เชื้อรามีความคงทนต่อการทำลายของสารเคมี ต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ และสามารถมีชีวิตอยู่ได้นาน ๆ การป้องกันกำจัด หมั่นตรวจดูรังกล้วยไม้เสมอ ๆ ถ้าพบว่ากล้วยไม้เป็นโรคอย่าปล่อยไว้ ให้เก็บรวบรวมและทำลายเสีย มิฉะนั้นจะเป็นแหล่งแพร่เชื้อ ราคด้วยยากำจัดเชื้อรา เช่น เทอราโซล หรือ ไวตาแวกซ์

2. แมลงศัตรูพืช

เพลี้ยไฟ หรือที่ผู้เลี้ยงเรียกว่า “ตัวกินสี” เป็นแมลงชนิดหนึ่ง ตัวเมียวางไข่ในเนื้อเยื่อของกลีบดอกกล้วยไม้ ระยะไข่ 2-6 วัน ไข่มีขนาดเล็กมาก มองไม่เห็นได้ด้วยตาเปล่าต่อมา เองสารเป็นเองสารที่ส่งวันไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาดเห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้ ขนาดความยาวของตัวประมาณ 1-2 มม. เท่านั้น เพี้ยไฟชอบระบาดในสภาพอากาศร้อน และแห้งแล้ง ก็คือสภาพฤดูร้อนนั่นเอง สาเหตุ เกิดจากเชื้อไฟ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thrips palmi* และ *Dichromothrips corbetti*

ลักษณะการทำลาย มีดังนี้

1. อาการที่ดอกตูม เพี้ยไฟจะใช้ปากเขี่ยคุณน้ำเลี้ยง ทำให้ชะงักการเจริญเติบโต ดอกตูมจะเป็นสีน้ำตาล และแห้งค้ำกันช่อดอก

2. อาการที่ดอกบาน เริ่มแรกจะเห็นเป็นรอยแผลสีซีดขาว ที่ปากหรือกระเปาะ และตำแหน่งของกลีบดอกที่ซ้อนกัน ต่อมาแผลจะกลายเป็นสีน้ำตาล จึงเรียกกันว่า “ดอกไม้” หรือ “ปากไหม้” ดอกที่เขี่ยแห้งได้ง่าย ๆ เมื่อแก่งปากของดอกกล้วยไม้ จะเห็นตัวอ่อน และหรือตัวแก่ของเพี้ยไฟ หลบซ่อนอยู่ภายใน พร้อมทั้งเคลื่อนไหวไปมา

3. อาการที่ใบ เพี้ยไฟจะหลบซ่อนอยู่ตามซอกใบที่อายุยังน้อย (ใบอ่อน) ดูดกินน้ำเลี้ยง เป็นแผลสีซีดขาว ต่อมาเมื่อใบแก่ขึ้นแผลที่เดิมขาวซีดจะกลายเป็นสีน้ำตาลเข้มหรือดำอย่างเด่นชัด ส่วนใหญ่แล้วมักจะไม่ค่อยพบเห็นอาการที่ใบนัก

คำแนะนำในการป้องกันกำจัด

1. เนื่องจากเพี้ยไฟชอบระบาดในฤดูร้อนซึ่งมีอุณหภูมิ การใช้ยาสำหรับป้องกันกำจัดหลาย ๆ ชนิดต้องระวังความเป็นพิษของยา อาจจะทำอันตรายกับกล้วยไม้ได้ เพราะฉะนั้น ควรเลือกเวลาการฉีดยาเป็นตอนเย็น ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว

2. ยาที่ใช้กันโดยทั่วไปในสวนมีหลายชนิด เช่น พอสซ์อตรา 30 ซีซี. ต่อน้ำ 1 ปีบ ไวย์เดทแอล อตรา 30 ซีซี. ต่อน้ำ 1 ปีบ, เจเอฟ 35 เอสที 10-15 ซีซี. ต่อน้ำ 1 ปีบ

เพี้ยแป้ง เพี้ยแป้งก็เป็นแมลงพวกดูดกินน้ำเลี้ยงพืชเช่นกัน มีลำตัวอ่อนนุ่ม ปกคลุมด้วยผงสีขาวและไขมัน ชอบถ่ายมูลออกมาซึ่งเป็นน้ำหวานของราดำ ลักษณะการทำลาย โดยการดูดกินน้ำเลี้ยงโดยเฉพาะที่ราก ทำให้ต้นกล้วยไม้ชะงักการเจริญเติบโต ส่วนการทำลายที่ใบพบว่าอยู่ใต้ใบมากกว่าบนใบ คำแนะนำในการป้องกันและกำจัด ปฏิบัติเช่นเดียวกับการกำจัดเพี้ยหอย

หนอนปลอก มีความสำคัญต่อการส่งออกดอกกล้วยไม้ไปยัง ประเทศที่มีความเข้มงวดเรื่องการนำเข้าศัตรูพืช เช่น ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เป็นต้น เพราะถ้าหากคิดไปกับดอกกล้วยไม้ก็จะถูกเจ้าหน้าที่กักกันพืชของประเทศนั้น ๆ นำเอาดอกไม้ทุกกล่อไปผ่านเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งเงินไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รมยาไดเอทริล โบรไมด์ หรือ ไซยาไนด์ หมายถึงทำให้ เสียค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็นลักษณะ การทำลายตัวหนอนงปลอก จะเพาะเลี้ยงที่ผิวใบ ผิวดอก และหรือ ผิวก้านช่อดอก จะเพาะเลี้ยง เรื้อยไป โดยการเคลื่อนย้ายไปเรื่อย ๆ ตัวหนอนเข้าคักแค้ในปลอกนั่นเอง แล้วเจริญเติบโตเป็น ตัวเต็มวัยในที่สุด คำแนะนำในการป้องกันกำจัด ฉีดพ่นด้วยยาดูดซึมประเภทโมโนโครโต ฟอสเช่นอโซครินนูวครอน เพ็นต้าฟอส เป็นต้น ช่วยเหลือผู้ส่งออกกล้วยไม้ไม่ได้รับความเสียหายจากการถูกรุมขากกล้วยไม้เมื่อถึงประเทศปลายทางด้วยการช่วยตรวจดูดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ว่ามีหนอนปลอกติดอยู่หรือเปล่า ถ้าหากเห็นหรือตรวจพบให้ช่วยดึงตัวออกมาบีบหรือขยี้ทำลาย เสียด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

สภาวะการตลาดกล้วยไม้ศรีราชา

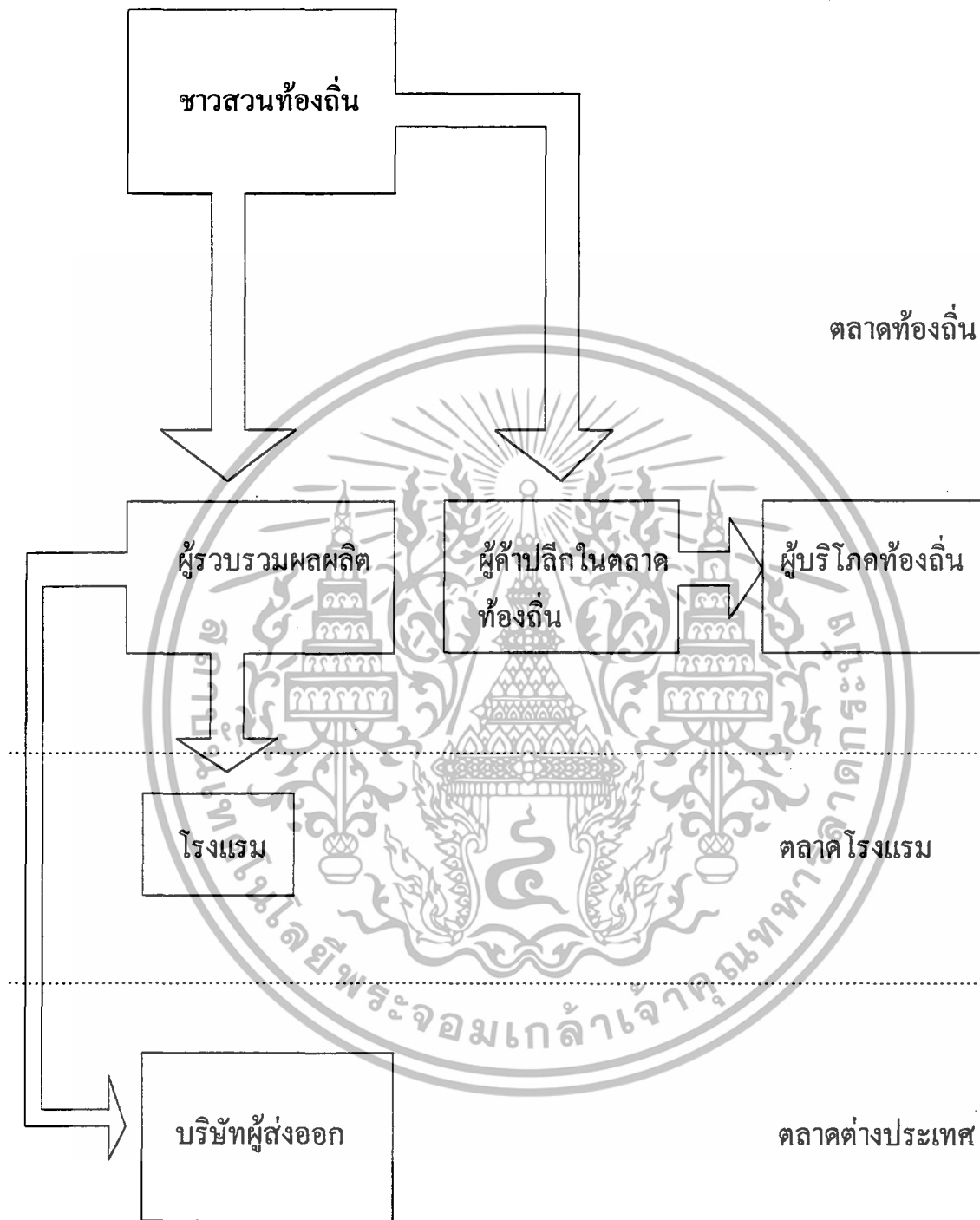
วิธีการตลาด

ช่วงเวลาที่ดอกกล้วยไม้ มีราคาแพงคือในฤดูแล้ง เนื่องจากมีดอกกล้วยไม้ที่เข้าสู่ตลาดน้อย และในช่วงที่มีการจำหน่ายดอกกล้วยไม้ได้มาก คือ ในช่วงตุลาคม ถึง เมษายน เนื่องจากตรงกับเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพืชมหาราช วันคริสต์มาส วันขึ้นปีใหม่ วันตรุษจีน วันเทศกาลพืชมงคล และวันสงกรานต์ เป็นต้น ช่วงเวลาที่ดอกกล้วยไม้มีราคาปรับซ่อต่ำคือ ช่วงฤดูฝน ซึ่งเป็นฤดูที่ดอกกล้วยไม้ออกสู่ตลาดมาก ราคาขายจึงต่ำ (ตารางที่ 2-5) ตลาดดอกกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในศรีราชา มีการจำหน่ายได้ 3 ทาง (ภาพที่ 12) มีดังต่อไปนี้

1. ตลาดท้องถิ่น เกษตรกรชาวสวนกล้วยไม้ใน เขตอำเภอศรีราชาจะทำการตัดดอกกล้วยไม้และมัดกำขายในตลาดท้องถิ่น โดยขายส่งให้ผู้ค้าปลีกในตลาดท้องถิ่นแล้วพ่อค้าปลีกจะนำไปขายต่อยังผู้บริโภคต่อไป ซึ่งราคาขายจะขึ้นอยู่กับฤดูกาลและพันธุ์กล้วยไม้ที่ปลูก (ตารางที่ 6) ในฤดูหนาวและฤดูร้อน พันธุ์มีอคโคร่า ราคาเมื่อคำนวณกับใบเตย แล้ว 7 บาท พันธุ์เอ็นนิแบ็ค ราคากำละ 2 บาท สำหรับพันธุ์โกลเด็นชาวเวอร์และพันธุ์เม็กกีวีไคคัลเลอร์ไม่นิยมกำขาย ส่วนในฤดูฝนนั้น ราคาดอกกล้วยไม้ที่จำหน่ายในท้องถิ่น จะต่ำลง ทั้งนี้เพราะเป็นฤดูที่กล้วยไม้ให้ดอกสูง และเป็นฤดูที่ไม่ค่อยจะมีงานเทศกาล จึงไม่จำเป็นต้องใช้ดอกกล้วยไม้ในการบูชาพระ จะใช้เพียงในวันพระเท่านั้นสำหรับลักษณะดอกกล้วยไม้ที่กำขายในท้องถิ่น ไม่จำเป็นต้องเป็นดอกที่สมบูรณ์ เพียงแต่ดูแล้วมีความสวยงาม เมื่อกำเข้าซ่อแล้วดูน่าซื้อ ซึ่งชาวสวนที่กำขายจะไม่มีการแข่งขันด้านราคา แต่จะแข่งขันกันทางฝีมือ และการขายมากกว่า สำหรับในช่วงเทศกาลนั้น ชาวสวนนิยมที่จะขายในตลาดท้องถิ่นมากกว่าที่จะขายให้โรงแรม หรือตลาดต่างประเทศ ทั้งนี้ เพราะการชำระเงิน เป็นเงินสด มีความคล่องตัวสูงกว่าตลาดโรงแรม ที่จ่ายเป็นระบบเงินเชื่อ โดยจ่ายเป็นงวด ๆ ประมาณ 2-5 วันต่อครั้ง

2. ตลาดโรงแรม โรงแรมเป็นสถานที่ ที่มีความจำเป็นต้องใช้ดอกกล้วยไม้ในการตกแต่งสถานที่ เพื่อเป็นการเชิดชู และแสดงถึงความสวยงามของสถานที่ โรงแรมในพัทยา มีการใช้ดอกกล้วยไม้ในการตกแต่งสถานที่มาก เพราะแขกที่ไปพักส่วนมากเป็นชาวต่างชาติ และมีความนิยม ชื่นชอบดอกกล้วยไม้ของไทยมาก ราคาดอกกล้วยไม้ขึ้นอยู่กับฤดูกาลและพันธุ์ (ตารางที่ 7) พันธุ์มีอคโคร่า ราคาจะเท่ากันในทุกฤดูกาล ราคาซ่อละ 7 บาท พันธุ์โกลเด็นชาวเวอร์ในฤดูฝน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 9 วิธีการตลาดดอกกล้วยไม้ที่ผลิตในอำเภอศรีราชา

ที่มา : (สำนักงานเกษตรอำเภอศรีราชา, 2539)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ราคาช่อละ 2 บาท ฤดูหนาวและร้อนราคาสูงขึ้นเป็นช่อละ 3 บาท พันธุ์แม็กกีวีไคคัลเลอร์ราคาที่จะจัดส่งทางโรงแรมจะเท่ากันในทุกฤดู คือ ราคาช่อละ 5 บาท ส่วนพันธุ์เอ็นนิเบ็ค

ตารางที่ 6 ราคาดอกกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชาจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น

ฤดูกาล	ราคาดอกกล้วยไม้ (บาท/ก้าน)			
	ม็อคโคร่า	โกลดั้นขาวเวอร์รี่	แม็กกีวีไคคัลเลอร์	เอ็นนิเบ็ค
ฤดูฝน	3	-	-	0.06
ฤดูหนาว	7	-	-	2
ฤดูร้อน	7	-	-	2

ที่มา : (ชาติรี , 2539)

ราคาช่อละ 2 บาทในฤดูฝนและช่อละ 3 บาทในฤดูร้อนและฤดูหนาว ลักษณะการขายดอกกล้วยไม้ที่ผลิตในอำเภอศรีราชาให้ทางโรงแรม (ภาพที่ 12) มีวิธีการ คือ มีผู้ทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตจากชาวสวนท้องถิ่นแล้วดำเนินการส่งไปยังโรงแรมที่ซื้อประจำ พร้อมทั้งจัดการเรื่องการเงินมาให้ชาวสวน ซึ่งดอกกล้วยไม้ที่ส่งโรงแรม จะจัดส่งในวันพฤหัสบดีของทุกสัปดาห์ ถ้าโรงแรมมีความต้องการใช้เป็นกรณีพิเศษก็จะแจ้งความต้องการเพิ่มมาที่ผู้รวบรวมผลผลิต ลักษณะดอกกล้วยไม้ที่ส่งโรงแรมนั้น คุณภาพจะดีกว่าดอกกล้วยไม้ที่จำหน่ายในตลาดท้องถิ่น คือในก้านช่อ 1 ก้าน จะต้องมียอดดอกบานประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ แต่ต่ำกว่านั้นก็ไม่ได้ และลักษณะดอกไม้ควรชำหรือก้านหักและราคาดอกกล้วยไม้จะขึ้นอยู่กับ ฤดูกาลและพันธุ์กล้วยไม้เช่นเดียวกับตลาดท้องถิ่น ซึ่งในฤดูหนาวและฤดูร้อน เป็นฤดูที่ชาวต่างประเทศเข้ามาพักผ่อนในไทยจำนวนมาก สำหรับโรงแรมที่ส่งดอกกล้วยไม้เป็นประจำได้แก่ โรงแรมแอมบาสเดอร์ นางจอมเทียนและโรงแรมดุสิต รีสอร์ท

3. ตลาดต่างประเทศ ราคาดอกกล้วยไม้ที่จำหน่ายให้แก่บริษัทผู้ส่งออกจะได้ราคาดีและค่อนข้างคงที่ตลอดปี (ตารางที่ 8) พันธุ์ม็อคโคร่าในฤดูฝนและร้อนราคาช่อละ 7 บาท ในฤดูหนาวปริมาณผลผลิตต่ำราคาจึงสูงขึ้นเป็นช่อละ 10 บาท พันธุ์โกลดั้นขาวเวอร์รี่ราคาเท่ากันในทุกฤดูคือช่อละ 3 บาท พันธุ์แม็กกีวีไคคัลเลอร์ราคาเท่ากันทุกฤดูเช่นกัน โดยราคาช่อละ 5 บาท ส่วนพันธุ์เอ็นนิเบ็คฤดูฝนราคาช่อละ 3 บาท ฤดูหนาวและฤดูร้อนราคาสูงขึ้นเป็นช่อละ 4 บาท (ภาพที่ 12) ผู้รวบรวมผลผลิตจะทำการรวบรวมผลผลิตจากชาวสวนท้องถิ่น และทำการจัดส่งให้บริษัทผู้ส่งออกกล้วยไม้ ในทุกวันอาทิตย์ โดยผู้รวบรวมผลผลิตจะทำการคัดเลือกคุณภาพดอก ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นมากเพราะดอกกล้วยไม้เมื่อไปถึงบริษัทผู้ส่งออกต้องไม่มีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การคัดออกราคาคอกกล้วยไม้ขึ้นกับปริมาณความต้องการ ราคาในฤดูหนาวจะสูงเพราะเป็นช่วงเทศกาลมีความต้องการสูง ราคาจึงสูงกว่าในฤดูฝน จะสังเกตเห็นได้ว่าเมื่อความต้องการคอกกล้วยไม้ของต่างประเทศสูงขึ้นนั้น ราคาคอกกล้วยไม้ตลาดในประเทศก็สูงขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้เพราะ มีการส่งคอกกล้วยไม้ออกต่างประเทศมาก ทำให้ปริมาณคอกกล้วยไม้ในประเทศลดลง ราคาจึงสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคอกกล้วยไม้ ที่ศรีราชาเอง หรือ คอกกล้วยไม้ในกรุงเทพฯ จะเป็นในลักษณะเดียวกันทั้งสิ้น บริษัทที่ส่งอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ บริษัท บางกอกกรีนด์ จำกัด และ บริษัท สยามออร์คิดส์ จำกัด

ตารางที่ 7 ราคาคอกกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชาจำหน่ายในตลาดโรงแรม

ฤดูกาล	ราคาคอกกล้วยไม้ (บาท/กำ)			
	ม็อคโคร่า	โกลเด็นชาวเวอร์รี่	แม็กกีวีไต้คัลเลอร์	แอนนิแบ็ค
ฤดูฝน	7	2	5	2
ฤดูหนาว	7	3	5	3
ฤดูร้อน	7	3	5	3

ที่มา : (ชาติรี , 2539)

ตารางที่ 8 ราคาคอกกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชา จำหน่ายให้แก่บริษัทผู้ส่งออก

ฤดูกาล	ราคาคอกกล้วยไม้ (บาท/กำ)			
	ม็อคโคร่า	โกลเด็นชาวเวอร์รี่	แม็กกีวีไต้คัลเลอร์	แอนนิแบ็ค
ฤดูฝน	7	3	5	3
ฤดูหนาว	10	3	5	4
ฤดูร้อน	7	3	5	4

ที่มา : (ชาติรี , 2539)

ปัญหาทางด้านการตลาดของกล้วยไม้ที่ผลิตได้ในอำเภอศรีราชา

1. ปัญหาปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล ปริมาณผลผลิตที่ได้มักจะไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดทั้ง 3 แห่งจึงเกิดการแย่งผลผลิตของผู้ซื้อ วิธีการที่ผู้ซื้อใช้ คือ การให้ราคาเป็นสิ่งจูงใจ โดยการให้ราคาคอกกล้วยไม้ส่วนที่สวย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และปริมาณผลผลิตมาก สูงกว่า สวนที่ปริมาณผลผลิตไม่มาก ทำให้เข้าใจผิดกันระหว่างเจ้าของสวน ทำให้เกิดการแตกแยกกันภายในกลุ่มผู้เพาะเลี้ยง

วิธีการแก้ไข ได้มีการรวมกลุ่มกัน ร่วมกันจัดตั้งราคา การรวมกลุ่มเช่นนี้เป็น การช่วยให้ราคาของสินค้าที่ได้รับเท่าเทียมกันหมด และในทุกฤดูกาล

2. ปัญหาการขนส่ง กล้วยไม้ โดยเฉพาะ ตลาด ต่างประเทศ และตลาดโรงแรม เนื่องจากระยะทางจากแหล่งผลิตไปยังบริษัทผู้ส่งออก และโรงแรม มีระยะห่างไกลกันพอสมควรทำให้มีผลต่อคุณภาพของผลผลิต ซึ่งเป็นดอกไม้ มีความบอบบาง ดังนั้นจึงต้องมีการบรรจุหีบห่อที่ดี และให้ความเย็นแก่ดอกไม้กล้วยไม้ในขณะที่ขนส่ง

วิธีการแก้ไข ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน คือ มีผู้รับหน้าที่ในการจัดส่งผลผลิต และเป็นผู้คัดเลือก ควบคุมคุณภาพดอกไม้กล้วยไม้ โดยเกษตรกรจะเสียค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ทำหน้าที่นี้สัปดาห์ละประมาณ 1,000 บาท โดยรวบรวมจากเกษตรกรที่มีผลผลิตในสัปดาห์นั้นและการจัดส่งจะทำการเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้งเท่านั้น

3. ปัญหาความไม่แน่นอนของการจำหน่ายดอกไม้กล้วยไม้ เกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกยังไม่มีการรวมกลุ่มในเรื่องของราคาผลผลิตเท่าที่ควร ปัญหาจะเกิดในตลาดท้องถิ่นแต่ส่งผลกระทบต่อตลาดส่วนอื่น คือ ในฤดูที่ความต้องการดอกไม้กล้วยไม้เพิ่มสูงขึ้น ปริมาณการผลิต ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ผู้ค้าปลีกในตลาดท้องถิ่นเข้ามาทำการผูกขาดโดยให้ราคาสูงในสวนของเกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตมาก และทำการรับซื้อแต่เพียงผู้เดียว เกษตรกรมีความต้องการจำหน่ายผลผลิตในตลาดท้องถิ่นมากกว่าตลาดอื่น ทั้งนี้เพราะมีความต้องการในตลาดโรงแรมและบริษัทผู้ส่งออกซึ่งจากเหตุนี้จะส่งผลกระทบต่อฤดูที่ผลผลิตมีปริมาณมาก บริษัทผู้ส่งออกมักจะไม่นิยมรับผลผลิตเพราะเกิดความไม่พอใจในการกระทำของชาวสวน หรือไม่ก็จะกดราคาผลผลิตลง

วิธีการแก้ไข ควรมีการรวมกลุ่มให้มั่นคง และมีผู้นำกลุ่มจัดการเกี่ยวกับผลผลิตที่ได้อย่างแน่นอน นอกจากนี้ควรชี้แจงให้ชาวสวนทราบถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่ม เช่น เพื่อการต่อรองราคาในฤดูกาลที่มีปริมาณผลผลิตสูง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์ กองเศรษฐกิจการค้า . 2531 . กล้วยไม้ . กรุงเทพมหานคร : กรมการค้า
ภายใน.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ . 2529 . คู่มือการผลิตกล้วยไม้เพื่อการส่งออก . กรุงเทพมหานคร :
กรมส่งเสริมการเกษตร.

กิตติศักดิ์ กิริติยะอังกูร . 2534 . “เครื่องมือสนามสำหรับตรวจจับไวรัสของกล้วยไม้” . กสิกร .
63(4) : น.367-371.

ครรชิต ธรรมศิริ . 2533ก . “เทคนิคการเลี้ยงกล้วยไม้ในปัจจุบัน” . กสิกร . 63(3) : น.243-244

_____ 2533ข . “กล้วยไม้ไทยที่สถานีทดลองพืชสวนบางกอกน้อย” . กสิกร . 63(6) : น
.523-52.

ชาติรี บุญนาค . การสัมภาษณ์ . 27 สิงหาคม 2539.

วิรัช หนูขาว . 2539 . “กล้วยไม้ศรีราชา ชื่อนี้กำลังหอมทั้งตลาดในและต่างประเทศ” . เดลินิวส์
(28 มิถุนายน) : น.30.

ทัศนีย์ ขาวประภาส . 2539 . “มหกรรมกล้วยไม้นานาชาติที่เชียงใหม่” . กสิกร . (เมษายน 2539) :
น.100-106.

มาลินี อนุพันธุ์สกุล . 2530 . กล้วยไม้ . กรุงเทพมหานคร : เรื่องแสงการพิมพ์ .

ระพี สาคริก . 2535 . กล้วยไม้รองเท้านารี . กรุงเทพมหานคร : ประชาชนจำกัด.

วิจิต สุวรรณปรีชา . 2534 . การปลูกไม้ตัดดอกเล่ม 2 . กรุงเทพมหานคร : ประชาชนจำกัด.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้เผยแพร่หรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้